

บทที่ 5

แบบเรียนภาษาไทยสมัยระบบโรงเรียน

แบบเรียนสมัยพัฒนาการศึกษาเข้าสู่ระบบโรงเรียน จำกัดระยะเวลาอู่ตะหง่วงปี พ.ศ. 2414⁽¹⁾ ก่อตั้งตั้งต้นของระบบโรงเรียนในประเทศไทย ร.๕ ทรงราชบูรพาภิเษก (พ.ศ. 2411 – 2453) เป็นการมีโรงเรียนที่เป็นระบบขึ้นครั้งแรกของไทย (ยกเว้นโรงเรียนมาช้าน) จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2463 ในสมัย ร.๖ (คือปีที่ก่อตั้งประการศึกษา พ.ร.บ. ประคุณศึกษา พ.ศ. 2464) จะเห็นในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของการพัฒนาการศึกษาเข้าสู่ระบบโรงเรียน ปรากฏว่าได้มีกิจการต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการศึกษา อาทิ เช่น รูปแบบโรงเรียนเปลี่ยนจากวัดมาเป็นกิจการของรัฐ รัฐเป็นผู้อุดหนุนภารกิจการรวมทั้งกำจัดครู ส่วนครูก็เปลี่ยนจากพระภิกษุมาเป็นนิราวาสที่มีความรู้ รวมทั้งตั้งองค์กรของรัฐขึ้นเพื่อจัดการศึกษา คือกรมศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2430⁽²⁾ และพัฒนามาเป็นกระทรวงเมื่อ พ.ศ. 2435 กิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนเปลี่ยนไป กล่าวคือมีการใช้หลักสูตร พ.ศ. 2438 มีการขยายเนื้อหาวิชาการมากขึ้นหลายสาขาวิชา ดังรายละเอียดในบทที่ 4

ในขณะเดียวกันการพัฒนาการทางด้านสังคมได้พัฒนาครุศึกษาไปอย่างรวดเร็วในช่วงสมัยนี้ จะเห็นประชานิยมสืบทอดตัวไว้ใช้ในการศึกษาอยู่บ่อยๆ ได้รับบริการความรู้ที่ดีจากระบบโรงเรียน และนิยมใช้บริการในการศึกษามากขึ้นแสดงให้เห็นว่าประชานิยมทั่วไปนั้นได้ตั้งตัวในการศึกษา ระบบโรงเรียน แต่ในขณะเดียวกันรัฐเพิ่งประสบภัยที่จะผลิตเสมียนหนังงาน เพื่อให้เป็นข้าราชการในองค์กรต่างๆ ของรัฐซึ่งขยายตัวอย่างรวดเร็ว จึงเป็นที่จะต้องใช้การสอนและพัฒนาคนจำนวนมาก

ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการพัฒนาการศึกษาเข้าสู่ระบบโรงเรียนนั้น การศึกษาระบบโรงเรียนรัฐเป็นผู้ดำเนินกิจการ พนักงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบการศึกษาต่างก็พากยานม

⁽¹⁾ Niched Sun Tompithug, A Study of the Evolution of Teacher Training in Thailand : Toward a Model of Development, (Department of Teacher Education, 1979) pp. 5

⁽²⁾ เรื่องเดียวกัน หน้า 6

รั้งกิจการให้ดีที่สุด ในชั้นต้นยังมีลักษณะของผิดลองอุกอยู่บ้าง โดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาและแบบเรียน จึงพบว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งหลักสูตรและแบบเรียนในสมัยหัวเดียวหัวต่อนับอยู่ ๆ จะนั่นการพัฒนาการศึกษาในช่วงสมัยตั้งแต่ต่อมาจะถูกการตีทางด้านการศึกษาได้ดังนี้

1) ช่วงแรก พ.ศ. 2414 – 2430 การรั้งกิจการศึกษาเริ่มเป็นระบบโรงเรียน แต่อยู่ในวงจำกัดมีการใช้แบบเรียนหลวงเป็นครั้งแรก คือใช้แบบเรียนที่เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน ชนกระหงมีการสอนให้รู้ความรู้และให้ประกาศนียบัตร รวมทั้งเริ่มขยายการศึกษาสู่ปัจจุบัน ดังนี้

– พ.ศ. 2414 สำโรงเรียนหลวงเป็นพระบรมมหาราชวัง พระยาศรีสุนทรโภหาร (น้อย) เมื่อครั้งเป็นหลวงประเทวธัญอักษร เป็นอาจารย์ใหญ่กุนแรก

– พ.ศ. 2414 ใช้แบบเรียนหลวง ๖ เล่ม คือ นุลบทหนูราพกิจ วาหนันตันกร อักษรประโยก สังไหคพุชาน ไวยพจน์พิจารณ์ พิศาลการนต์ ในระยะแรก ๆ เช้าใจว่าใช้เฉพาะในโรงเรียนหลวง

– พ.ศ. 2427 มีการสอนให้หนังสือไทยเป็นทางราชการ ทดสอบความรู้นักเรียนว่ามีน้ำเสียงพื้นเมือง แล้วให้ประกาศนียบัตร ตั้งสำหรับต่อส่วนการสอนให้หนังสือไทย (การทดสอบความรู้ใช้หนังสือแบบเรียนหลวงเป็นเกณฑ์มาตรฐาน)

– พ.ศ. 2427 ข้ายโรงเรียนสู่ประทายทั่วไป เป็นโรงเรียนหลวงสำหรับประชาชนที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นส่วนกลางได้ปรับปรุงโรงเรียนสำหรับคนงานกุหลาภให้บุตรข้าราชการและประชาชนได้มีสิทธิเข้าเรียนด้วย

– พ.ศ. 2430 ตั้งกรมศึกษาธิการ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเป็นเสนอต่อกิจการศึกษาธิการครั้งแรก และยกให้เป็นกระทรวงธรรมการเมื่อ ป. พ.ศ. 2435

2) ในช่วงที่ 2 พ.ศ. 2430–2463⁽³⁾ ได้พัฒนาการศึกษาเข้าสู่ระบบบ้องเคราะห์ เริ่มข้ายโรงเรียนสู่ภูมิภาค จนกระทั่งสามารถตอกย้ำฐานะบัญญัติประดิษฐ์กิจการได้ ป. พ.ศ. 2464 (๑.๖)

– พ.ศ. 2435 ยกฐานะกรมศึกษาธิการเป็นกระทรวงธรรมการ
– พ.ศ. 2432 ใช้แบบเรียนเล่มใหม่คือ แบบเรียนเว้า ยกเลิกแบบเรียนหลวง
– พ.ศ. 2438 “ได้ประกาศหลักสูตรการศึกษาเป็นลายสักกดด้วยหมึกครั้งแรก ตามหลักสูตรนี้ ได้แบ่งการศึกษาเป็น ๓ ระดับ คือ

- (1) ประถม ๑ ถึง ๓ ชั้น เป็นการศึกษาตอนต้น
- (2) ประถม ๔ ถึง ๓ ชั้น เป็นการศึกษาตอนกลาง

⁽³⁾ กระทรวงศึกษาธิการ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2435 – 2507. (ในทัมพ์คุรุสาก 2507) หน้า 7

(3) ประไชค ๓ มี ๔ ชั้น เป็นการศึกษาตอนปลาย

- พ.ศ. ๒๔๔๑ มีการปรับปรุงหลักสูตรและแบบเรียนอิเล็กทรอนิกส์ และประกาศใช้พ.ศ.

๒๔๔๒

๑. การพัฒนาแบบเรียนหลวง

การพัฒนาการทางด้านแบบเรียนสามัญนี้ จะเห็นได้ว่าได้มีการพัฒนาการสอนอย่างรวดเร็ว และเป็นระบบมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาภูมิภาคใหม่ของไทยในยุคหัวเลี้ยวหัวต่อ ประกอบกับมีกิจกรรมการการพิมพ์เขียวที่มี ๒ ปี ที่ผ่านมา ในการเผยแพร่กระจายแบบเรียนให้ทันกับการพัฒนาระบบโรงเรียนดังเท่านี้ได้ทำหนังสือแบบเรียนหลวงได้มีการพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๑๔ ซึ่งปรากฏในงานแผนกฉบับลายมือว่า ศุภมัสดุ อุศักราช ๑๒๓๓^(๔) เอกหงส์สังรักษ์ธรรมอุดมศึกษาเป็นที่ ทุติยต่อพุทธการเป็นจดหมายสำคัญ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์เกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จออก ณ พระที่นั่งสำราญ พระบรมนารถทุ่งยั้งและทรงการเสียเบื้องน่องขามมาโดยลำดับ พระเจ้าราหวังษ์เชอกรุ่นหนึ่นอักษรสาสน์ไทย ได้นำต้นฉบับแบบสอนหนังสือไทยที่ ๑ ชื่อชุมชนบทบรรพกิจ ที่ ๒ ชื่อวานนิตนิกร ที่ ๓ ชื่ออักษรประไชค ที่ ๔ ชื่อสังไหพัฒนา ที่ ๕ ชื่อพิศาลการันต์ ห้าเรื่องนี้ทุกเล่มฯ ถวาย จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้พระวรวงษ์เชอกรุ่นหนึ่นอักษรสาสน์ไทย ลงที่นั่นที่ไว้ในพระบรมราชโองการ ๒๐๐๐ ฉบับ เพื่อให้สำหรับเป็นแบบให้ทุกบุตรศึกษาเรียนหนังสือเป็นเครื่องปัจจุบันให้ได้ผลด้วย ใช้อักษรแล้วไม่เอกสาร ให้ถูกต้องช้านาญชัดเจนกว้างขวาง เป็นคุณแก่ราชการสืบไป ฯ^(๕)

หนังสือแบบเรียนหลวงนี้ได้ใช้เป็นแบบเรียนอยู่ชั่วระยะเวลา ๖ ปี ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๑๔ – ๒๔๓๑ ก่อนถึงเมื่อได้มีการขยายโรงเรียนสู่ประชาชนอย่างกว้างขวาง ถือว่าเป็นแบบเรียนทางราชการครั้นนี้ได้ตั้งตระหง่านศึกษาธิการมีอยู่ พ.ศ. ๒๔๓๐ เห็นว่านักเรียนเข้าเป็นที่จะต้องเรียนรู้วิชาการสาขาร้าน ๆ อิถกนาก ฉะนั้นการที่เรียนแบบเรียนหลวงจะเป็น ๖ เล่ม ตามเวลาเรียน ๓ ปี ต้องใช้เวลาไม่น้อยกว่า ๓ ปี ฉะนั้นเด็กนักเรียนจึงมักเรียนครึ่ง ๆ กถาง ๆ ก็ออกไปปัจจัยพ่อแม่ท่านฯ เมื่อกลับเข้ามาเรียน มักลืมของเด็กต้องหานกันอยู่บ่อยๆ สมเด็จกรมพระยาคุณราชธานีกุภาพ ทรงเห็นว่าการให้นักเรียนแบบเรียนให้เด็กเรียนจนเต็มภายใน ๖ เดือน เมื่อเรียนจนเต็มหนึ่งแล้วก็ออกไปท่านฯ จึงแต่งแบบเรียนเร็วขึ้นและได้นำแบบเรียนเร็วไปใช้ทดลองสอนนักเรียนชนบท ก็ปรากฏว่าได้ผลสมตามความมุ่งหมาย จึงนำแบบเรียนเร็วทุกนี้เข้ากับแบบเรียนปกติ ถวาย และได้รับพระบรมราชโองการดุณา

(๔) ตรวจพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๑๔

(๕) ดูตัวอย่างในปีที่ ๑๙ ก้าพต้นฉบับลายมือ หนังสือชุมชนบทบรรพกิจ

• ရုပ်သိ အနေ ၁၃၁၈ မင်္ဂလာနှင့်မြတ်စွာမူနှင့် ရုပ်သိရှိများပါရောက်
ရုပ်သိ အနေ ၁၃၁၉ မင်္ဂလာနှင့်မြတ်စွာမူနှင့် ရုပ်သိရှိများပါရောက်
ရုပ်သိ အနေ ၁၃၂၀ မင်္ဂလာနှင့်မြတ်စွာမူနှင့် ရုပ်သိရှိများပါရောက်

၁၃။ ကြောင်းပို့ဆောင်ရွက်၊ အခါန မန္တာဝယ်ရှိစေရန်ပေါ်ရောက်၊ ဒါနာဂျာများမှာဖော်လေသာများ
၁၄။ ဓမ္မတေသနပို့ဆောင် လက်မပေါ်ရှိနေသောများမှာ ပေါ်လေသာများကို ထိန်းများမှာ
မိုးကျော်ကိုနှင့်ပို့ဆောင်ပေးပို့ဆောင်ရွက် ဒါနာဂျာများမှာ ပေါ်လေသာများ
မှာ မိုးကျော်ကိုနှင့်ပို့ဆောင်ပေးပို့ဆောင်ရွက် မိုးကျော်ကို ထိန်းများမှာ
မိုးကျော်ကိုနှင့်ပို့ဆောင်ပေးပို့ဆောင်ရွက် မိုးကျော်ကို ထိန်းများမှာ

សង្កែ ឃាយក្នុងក្រុងរាងនាមី ម្រាវិបត្តិ ការកំណត់ការកំណត់ការ ហានិមិនិង ការកំណត់ការកំណត់ការ ភាគចំណេះចំណេះ ភាគចំណេះចំណេះ ភាគចំណេះចំណេះ

ให้ใช้ในโรงเรียนแบบเรียนหลวง ๘ เล่ม ของพระยาศรีสุนทรไวยหาร (น้อง)^(๖) ครั้นต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๓๕ บกกรรมศึกษา เป็นกระทรวงธรรมการ หลังจากนี้ได้ปรับปรุงแก้ไขแบบเรียนตาม หลักสูตรที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพื่อแสวงหาวุฒิแบบที่เหมาะสมกับสภาวะทางสังคมไทย ในสมัยนั้น ๆ

๒. การพัฒนาแบบเรียนของกระทรวงธรรมการ (ศึกษาธิการ)

หลังจากได้ჯัดตั้งหน่วยราชการรับผิดชอบด้านศึกษา ได้แก่ กรมศึกษาธิการ (ภายหลังยกเป็นกระทรวงธรรมการ) ได้มีการสร้างแบบเรียนขึ้นมาเพิ่มเติมมากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับ การเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาที่มีการปรับปรุงอยู่เนื่อง ๆ จากการสำรวจหนังสือแบบเรียนที่ พิมพ์ให้ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๓๒-๒๔๕๓ ปรากฏว่ามีหนังสือแบบเรียนภาษาไทยทั้งระดับประถม ศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ดังนี้

๑) ระดับประถมศึกษา

๑. ประถม ก.๙ แขกถูก สำหรับพี่น้องภาคเรียน "ไม่ทราบชื่อผู้แต่ง พิมพ์ครั้งที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๓๓
๒. ประถม ก.๙ แบบเรียนจ้าย ของพระยาปริยัติธรรมราดา พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๔๓
๓. ประถม ก.๙ ของเจ้าหมื่นศรีสารสกษณ์ พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๔๙
๔. ประถมมาลา โคลงกลบท โคลงทاخ วิธีคำนวณสูตรเลขใจทั้งต่าง ๆ ไม่ทราบชื่อผู้แต่ง พ.ศ. ๒๔๓๗
๕. มูลปการณ์เล่ม ๑ มาตรา ก.๙ มูลปการณ์เล่ม ๒ มาตรา ก.๙ ก.๙ ก.๙ เกย มูลปการณ์ เล่ม ๓ มาตรา ก.๙ ก.๙ ของเจ้าหมื่นศรีสารสกษณ์ พ.ศ. ๒๔๓๒
๖. แบบเรียนเร็วเล่ม ๑ – ๓ ของสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๓๒
๗. หนังสือสอนอ่านเรื่องนักกระอก สำหรับแบบเรียนเร็ว ของกรมศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๔๔๑
๘. แบบสอนอ่านเล่ม ๒ เรื่องเข้าว่าที่เรกิน ของพระยาปริยัติธรรมราดา พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๔๓
๙. บันไดทอง เล่ม ๑, ๒ พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๕๓

๒) ระดับมัธยมศึกษา

๑. สังข์ท่องศตวรรษเลือกคู่และหาปลาหาเนื้อ พระราชบัญญัติรัชกาลที่ ๒ พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๔๕
๒. กตตอนอัฒนาศึกธรรมมังกรหนัง พระราชบัญญัติรัชกาลที่ ๒ พิมพ์ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๔๔๗
๓. คำกตตอนรามเกียรติศักดิ์กุณภารณ์ พระราชบัญญัติรัชกาลที่ ๑ พิมพ์ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๔๕๐

(๖) ศาสตราจารย์ เป็ญจวรรณ สุนทรถูก, วิเคราะห์แบบเรียนไทย (ม. รามคำแหง, ๒๕๒๕) หน้า ๓๐

4. คำกลอนรวมเกียรติท้าวมาลีราชาฯความ พระราชบัญญัติราชกฤษฎีกาลงที่ ๑ พมพ.ครงที่ ๔ พ.ศ. ๒๔๕๒
5. การยื่นห่อโคลงห่เรือ พระราชบัญญัติเจ้าที่ราษฎรมาใช้เบนเคร์ พมพ.ครงที่ ๓ พ.ศ. ๒๔๔๗
6. นิกราชาคริต พระราชบัญญัติแปลรัชกาลงที่ ๖ พมพ.ครงที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๔๓
7. สามกีกตอนใจโดยแตกหัวเรือ ของเจ้าพระยาพะคัง (หน) พมพ.ครงที่ ๓ พ.ศ. ๒๔๕๔
8. ราชาราชศึกพระเจ้าฟรีรัมมังช่อง ของเจ้าพระยาพะคัง (หน) พมพ.ครงที่ ๓ พ.ศ. ๒๔๕๐
9. ธรรมจริยาเล่ม ๑ ของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี พมพ.ครงที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๔๔
10. ธรรมจริยาเล่ม ๒ ของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี พมพ.ครงที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๔๗
11. สังข์ทองตอนตีคดี พระราชบัญญัติราชกฤษฎีกาลงที่ ๒ พมพ.ครงที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๔๗

3. วิเคราะห์เนื้อหาแบบเรียนหลวง

หนังสือแบบเรียนหลวงของพระยาศรีสุนทรภู่หาร (นาย อชาตยางุรา) ถือว่าเป็นแบบเรียนของทางราชการเล่มแรก พมพ.เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๔ คือ เป็นชุดตั้งโรงเรียนหลวงในพระบรมมหาราชวัง หนังสือแบบเรียนหลวงนี้มี ๖ เล่มตามที่ทรงแต่งไว้ ถ้าหากเรียนแบบเรียนชุดนี้คงจะแสดงว่าเป็นคนที่รู้ภาษาไทยอย่างแท้จริง เพราะแต่ละเล่มนั้นผู้เรียนเรียงได้ให้ตัวอย่างค้าไว้มากมาก

ในการวิเคราะห์เนื้อหานี้จะให้ความสำคัญแก่มูลนabant บรรพกิจมากกว่าเล่มอื่น ๆ เพราะว่า ได้มีการพัฒนาวิธีการเรียนเรียงแบบเรียนไทยอีกรอบหนึ่ง ด้านเล่มอื่น ๆ นั้นจะกล่าวเพียงสรุปเพื่อให้เห็นรูปแบบและเนื้อหาเท่านั้น

3.1 มูลนabant บรรพกิจ

มูลนabant บรรพกิจเป็นหนังสือที่ใช้สำหรับเด็กเริ่มเรียนภาษาไทย คือเริ่มจากให้รู้ซักตัว สระ พัญชนะ เครื่องหมายบ่งบอก ฯ แล้ว才ดีประสมคำ คือแยกอักษรตัว แม่ ก. ก ฯ ชนถึงเกย แต่ละแม่ มีการแบ่งการพยัญชีพระไชยสุริยา (ของสุนทรภู่) เป็นแม่ ๆ ไป การพันเสียงวรรณยุกต์ตามฝีพระยาศรี ไม่มีมลาก ไม่ม้วน คำเป็นคำตาย การใช้ ก น ศ ထ อน ท้ายสอนการนับเลข มาตราชั้ง ดวง รัด การนับ รัน เดือน ปี ฤกษ์ ทศ ฯ น ด้วยการสอนนักเรียนให้เขียนหนังสือเพื่อรักษา สรุปว่าหนังสือแบบเรียนเรื่องมูลนabant บรรพกิจนี้ ผู้เรียนเรียงมีรัตตุประสาทคือให้เด็กเริ่มอ่านเรียน ดังที่ได้กล่าวไว้ตอนต้นเรื่อง ดังนี้

ภาพลักษณะของ สำนักงานที่ดินและภาระที่ดิน ที่รับผิดชอบพื้นที่ในเขตกรุงเทพฯ (พ.ศ. 2427)

สำนักงานที่ดินและภาระที่ดิน ที่รับผิดชอบพื้นที่ในกรุงเทพฯ (พ.ศ. 2434)

๖. ถ้าบ้านไม่ถูกชายน้ำแล้ว จึงให้รับไปอย่าง
๗. ให้บ้านนั้นหัวช้ำเป็นทางทางกันท่อสูง เนื่องให้เจา
บุคคลนั้นมาฝ่าฟันไว้เป็นถูกสีด้วยสีน้ำเงิน
๘. ให้รับบ้านที่ถูกหักห้าม หรือหักห้ามท่อน้ำ
๙. ให้รับบ้านที่ถูกหักห้ามท่อน้ำ

๖. ถ้าบ้านไม่ถูกชายน้ำแล้ว จึงให้รับไปอย่าง
๗. ให้บ้านนั้นหัวช้ำเป็นทางทางกันท่อสูง เนื่องให้เจา
บุคคลนั้นมาฝ่าฟันไว้เป็นถูกสีด้วยสีน้ำเงิน
๘. ให้รับบ้านที่ถูกหักห้าม หรือหักห้ามท่อน้ำ
๙. ให้รับบ้านที่ถูกหักห้ามท่อน้ำ

(ประมวลกฎหมาย "ส่วนราชการที่ดินและภาระที่ดิน" พ.ศ. ๒๔๒๖)

ประกาศแจ้งความไม่ชอบด้วยกฎหมาย
ในหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ แสดงให้เห็นว่า ปี
พ.ศ. ๒๔๒๖ (สมัยดันรัชกาลที่ ๕) หมวด
สมบัติได้ตั้งโรงเรียนสอนวิทยาการหลวง
ภาษาไทยเด็กไทย และเก็บค่าเล่าเรียนแบบ
เดียวค่านั้นโรงเรียนเอกชน ก่อนที่รัฐบาล
จะข้อตกลงเรียนหลวงสำหรับประชาชน
เรียกว่า "บุณเดอร์เชติสถาน" ซึ่งเป็นแรง
เร้าตนหนึ่งที่รัฐบาลต้องตัดใจลงเรียนสำหรับ
ประชาชนและเป็นแรงกระตุ้นให้กับคนไทย
เพื่อได้ใช้ในการศึกษาและเรียนมากขึ้น

○ ระบันระบบทอนนี่	นามสกุลตัวดี
มูลนิธิบริการฯ	ประกอบด้วย
สำหรับผู้สอนศิษย์	แรกเริ่ม เรียนนา
ที่พ่อหนันออยน้อบ	เล่าอ้ออ่านชาฯ

8.1.1 วิธีเรียนเรียง วิธีเรียนเรียงในหนังสือมูลนิธิบริการฯ เป็นแบบประสมประسان กันระหว่างความเรียงของภาษาไทยกับการอ่าน (ภาษา) ซึ่งเป็นการช่วยให้เด็กกรอกที่จะอ่านหนังสือ กดล้วงคือแยกออก ก.กา ชนแต่งก.แทรกเนื้อหาเรื่องพระไชยสุริยา ตอนที่เขียนตัวดี แม่ ก.กา (ภาษา เป็นหลัก) ภาษาเรื่องพระไชยสุริyan ให้ความสนุกเพลิดเพลินแก่เด็กมาก ฉะนั้นจึงเป็นแรง ertia ให้เด็กนักเรียนเพียรที่จะอ่านต่อ เพื่อจะได้รู้เรื่องพระไชยสุริยาเพิ่มขึ้น ในท่านองเดียวกันด้วย พิจารณain ไม่ใช่ตัวบทการเรียนรู้จะเห็นว่าเด็กสามารถเข้าใจถึงประโยชน์ของการอ่านหนังสือได้ ไปในตัว

3.1.2 เนื้อหามูลนิธิบริการฯ

1) การเรียนต้น เป็นบทเรียนที่เริ่มก้าว น้ำ ใจ นั่นเอง ต้องกล่าวถึง สาระ พัฒนา และเครื่องหมายต่าง ๆ พร้อมทั้งนักเรียนที่จะเรียน

2) แม่ ก.กา แยกสูกแม่ ก.กา ตามอนันกานามสือ ประตอน ก.กา แยกผันเสียงรวม- บุกต์ทั้งธกษ์สูง กลาง ต่า การผันเสียงรวมบุกต์นั้นเขียนเสียง ตรี จดва อุ่ร่าระคบสูง ต่างไป จากแบบเรียง ที่เรียนเรียงก่อนหน้านี้ (รูปที่ 20) และให้รู้สึกไม่มีวัน 20 คำ ส่วนไม่มีน้ำเสียง ให้ก้าวตามที่ก้าวหนดไว้ในขั้นตอนถัดไป 80 คำนั้นคงไม่หมด จึงน่าจะก้าวหนดไม่มีวันเพื่อออกต่อไป นอกราชนี้ให้ใช้ไม่มีน้ำเสียง เมื่อจบตอนแล้ว ท่านก็ยกตัวอย่างจากภาษาเรื่องพระไชยสุริยา ตอนที่เป็น ก.กา ดังนี้ (ดูวิธีการเขียนในรูปที่ 21)

○ จะร่าก้าวต่อไป	พอร์อิจุนรา
ระหว่างนิรภัย	เจ้าภาราสาวะดิ
○ ชื่อพระไชยสุริยา	นิสุคามเหส
ชื่อว่าสุมาลี	อุญญริโนมีไภช
○ ข้าฝ่าเหลาเสนา	นิกิริยาอะดีกิรบ
พ่อค้ามาแต่ไกล	ไดอิศิรยในภารา
○ ไฟฟ้าประชารัช	เจกุรุกิปริภา
ที่ไม่เข้าใจนา	ไดเช้าปลาแลสาล (เจ้า - ชา)

၁၃၅

○ ออยู่มานาหมู่เจ้าเดียว	ก็หาเยาวชนไว้
ที่หน้าตาดีดี	ทำมาจะให้รู้ที่เคหะ
○ ค่าเจ้าเดียวเสี้ยว	เจ้าแต่ห้องล่องกามา
ห้าได้ให้ภารรยา	ໄລໂກພາให้บ້ານໃຈ
○ ไม่เจ้าค่าพระเจ้า	ເຫັນປັບເງົາການຍາໄສ
ดีอคัมมิห้าไก	ດອແຕ່ໄພຣໄສຕື່ອຄາ
○ กดิที่มีคุ้ງ	ຄົວໄກ່ໜູເຫຼັກສຸກ
ໃກຮອາເຂົາປະລາມາ	ໄຫ້ສຸກກີ່ວ່າດີ (ເຂົາ - ຈຳກາ)
○ ที่ແພ້ແກ້ຂະນະ	ນິເຕືອພະປະກົດ (ປະກົດ - ປະເພດ)
ຈົດອົກໄດ້ດີ	ໄລ້ທັກຕິມີອາຫຸ້າ (ຫຼາ - ຈຳກາ)
○ ที่ຂໍອດືອພະເຈົາ	ກົວເນຳເຕັ້ນປູປລາ
ຜູ້ເຈົາ (ເຫົາ) ແຫ່ງເມື່ອ	ກ່າວືບ້າສະຮະຍໍາ
○ ກົມສຸມຄະນະ	ເລັກຕົກພະຮະສະຮຽນ
ກາດວ່າສໍານຳ	ໄປເຮົ່າທ່າເຄີກ
○ ไม่เจ้าค่าຜູ້ໃຫຍ່	ສ່ວຍະນີມີໄອປໄສ
ທີ່ຄືມອໄນ	ຈຳບອນທັນໄປ
○ ກາງສະກະດີ	ໄມ່ມີກາງປ່ານີກາງ
ຄຸດ້ອດືອແຕ່ໃຈ	ທ້າກີ່ໄດ້ໄສ່ເອາພອ
○ ຜູ້ທີ່ມີສີມືອ	ທ່າດຸດ້ອມໃຈ່ອຂອ
ໄສ່ກວ້າຜົາທີ່ຄອ	ອະໄຮລ່ອກົເອາໄປ..... ຈະ

สุนทรภู่ได้พรรณนาความเกรว้ายของชาวยเมืองสากจะอื้ที่ไม่มีศีลธรรม เจ้าน้ำที่ก็เห็นแก่ให้พากเพียรการที่รับสืบทอดในที่สุดบ้านเมืองต้องล้มลง ยังเป็นโฉกทรรศน์ของสุนทรภู่ที่เห็นว่าศีลธรรมเสื่อมไปจนเมื่อใด บ้านเมืองก็จะเกิดสังคมวิจล จึงสุนทรภู่อาจจะสะท้อนสภาพสังคมในสมัยที่ท่านประพันธ์เรื่องพระไชยศรีฯ ก็ได้

3) แม่กัน ในการแยกตัวสะกัดแม่กันก็ค่านเนินเรื่องเช่นเดียวกันแม่ ก.ก. คือแยกตัวสะกัดแล้วก็ผันเรื่องวรรณยุกต์ ทึ่งอักษรรูง กลาง ต້າ ที่สะกัดในแม่กัน ตอนท้ายก่อถ่วงดึงตัวสะกัดในแม่กันมี ๖ ต້າ คือ ญ ນ ລ ຮ ທ ມ หลังจากนั้นก็ไม่เรื่องพระไชยศรีฯ ตอนที่สะกัดด้วยแม่กัน นาแทรกไว้ (เรื่องพระไชยศรีฯ ที่นำมาราแพรกันนั้นทั้งเรื่อง "ไม่ได้ศักดิ์ตอนแต่บ้างได้")

၅၈ ဒါမေတ္တာ၏ စုရေးကိုယ်၏ သူတေသန၏ ပေါ်လှုပေါ်၏ အခြေခံ
စုရေး ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ မူလိုင်း သိမ်းဆောင်။ နှင့် ဖောက်ဆောင်၍ ပေါ်လှုပေါ်၏
မီမာန်များ၏ မူလိုင်းဆောင် ၈၂၁၀၂၂၃၈။ အားလုံး လျှို့ဝှက် မျှ။
နှင့် ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ မူလိုင်းဆောင် ၈၂၁၀၂၂၃၈ မျှ။

၅၉ အောက်များ၏ စုရေးကိုယ်၏ ပေါ်လှုပေါ်၏ အခြေခံ
စုရေး ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ မူလိုင်း သိမ်းဆောင်။ လေလိပ်စာမျက်နှာ၏ လေလိပ်စာ
မူလိုင်း ၈၂၁၀၂၂၃၈ မျှ။ အားလုံး လျှို့ဝှက် မျှ။ အားလုံး လျှို့ဝှက် မျှ။
၆၀ အောက်များ၏ စုရေးကိုယ်၏ ပေါ်လှုပေါ်၏ အခြေခံ
စုရေး ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ မူလိုင်း သိမ်းဆောင်။ လေလိပ်စာမျက်နှာ၏ လေလိပ်စာ
မူလိုင်း ၈၂၁၀၂၂၃၈ မျှ။ အားလုံး လျှို့ဝှက် မျှ။ အားလုံး လျှို့ဝှက် မျှ။

၆၁ ဒါရိုဘို ရောင်းကျင်းမှု ။ အားလုံး လျှို့ဝှက် မျှ။ အားလုံး လျှို့ဝှက် မျှ။
ဒါရိုဘို ရောင်းကျင်းမှု ။ မြန်မာနိုင်ငံ မြန်မာနိုင်ငံ သိမ်းဆောင်။ ရှာနှု
မောက်ဆောင် မူလိုင်း ၈၂၁၀၂၂၃၈ မျှ။ အားလုံး လျှို့ဝှက် မျှ။ အားလုံး လျှို့ဝှက် မျှ။
ဒါရိုဘို ရောင်းကျင်းမှု ။ မြန်မာနိုင်ငံ မြန်မာနိုင်ငံ သိမ်းဆောင်။ ရှာနှု

ตัวอักษรเรื่องแม่กัน ที่นำมาจากเรื่องกาพย์พระไชยสุริยา ของสุนทรภู่

○ ขึ้นใหม่ในกัน ก การบ้าน ระคนกันไป เอนดูกุญชร นานอนนินไฟฟ์ นั่นหลักดันไฟร แทนไฟของเต็สสถาน

○ ส่วนสุนมาลี รันทาสามี เทวิอยู่่าง เปื้ออยู่คุ้มแล เหมือนแต่ก่อนกาล ให้พระภูนาล สำราญวิญญา

○ พระชวนนวลดอน เหตุกิจเม้มขอน, แผนหมอนแม่นา ภูธรสอนมนต์ พรั่นบ่นภารนา เอ็นก้าร์ร่า กันป้าไฟฟ้า

○ รันนั่นธันกร มีดาวกร เป็นบริการ เท้นสั่นดินฟ้า ในป่าห่าซาก มาลีคลื่นนา ใบกัน อรชา

○ เอ็นดี้น้ำฟ้า ชั่นจะหากา ว่ายพานขอ สารพรมณัชนัน อสังกลลั่นเกสร แต่นต่อคลอร์อน รัวว่อนเวียนราเว้น

○ ธันกรพาเกลือน กระเงนไฟฟ้ากีเดื่อน เตือนเพื่อนนาขัน ปูเจ้าเข้าเจ้น ถุ่เกริ่นหา กัน สันธุพุลั่น ครั้นกรันหรั่นไฟ

○ พระฟันตีนน่อน ไกลพะนกร สะห้อนฤทธิ์ เข้าทุ่สุริยัน จันพันเมรุไกร มีกรรม ชาไป ในป่าอรัญ ฯ

4) แม่ กง ในการแยกตัวสะกคในแม่กง คำแนะนำธิการเช่นเดียวกัน แล้วก็ผันเสียง วรรณยุกต์ ทั้งอักษรสูง กตาง ต่า ที่สะกคตัวบยแม่กง และชี้แจงไว้ว่าแม่กงสะกคตัวบย ง.ตัวเดียว แต่ในบางแห่งอาจใช้ชี้ นิกหิต กิม อะขายชันแล้วกันนำกาพย์พระไชยสุริยามาแทรกต่อจาก ตอนที่สะกคแม่ กน

ตัวอักษรเรื่องแม่ กง ตอนพระไชยสุริยามดง ซึ่งเป็นไวหารที่ไฟเรามาก จึงได้ศัดมให้เรียน ในหนังสือวรรณคดีระดับชั้นประถม ๓ ตั้งนี้ (คู่รูปที่ 22)

○ จันกงชงส่าคัญ
ร้าพันนั่งไม้ในดง

ทั่งกันป่านกัน

○ ไกรกิ่งย่างบุญสุราระหง
ศันกรงสั่งกลั่นสีนฟ้า

คลิงปริ้งประชง

○ มะน่วงพลาวงพลองช่องนา
กินพลาวงเดินพลาวงหว่างเนิน

หลั่นเดื่องเกลื่องทาง

○ เท้นกวางบ่างเยื่องชานเดื่องเดิน
พระแสงส่าอางข้างเกียง

เหมือนอย่างน้ำเชญ

ເນື້ອ ๑ ແກນກາງຫ່າງເວັ້ນທຳກໍໄສຫຍາກີ່ມີ ເພື່ອອະນຸມັງກາງໄສ ພະແນກຕະຫຼາກ
ເກີ່ມ ๒ ເກົ່າຫຼຸງຫຼາຍດີຍ ໄດ້ຮັບຫຼຸງເຫັນ ຕັ້ງເປັນທຳກໍໄສຫຍາກີ່ມີ ແລະ
ໄກໄກໃກ່ນົມໆເຫັນ ພັດທຶນທີ່ຫຍຸ້ນເຫັນ ໃຫ້ທຳກໍໄສຫຍາກີ່ມີ ๓ ພູກພູກກົງກະໂຄງໄຟ່ເຫັນ
ທີ່ ດີ່ຍ່ອງຫຼັງລາຍລະອຽດ ແກຣ໌ກໍາໄລກາຕະການເຫັນ ๔ ການສົກລະນະມານຫຍາກີ່ມີ
ພະຕະຫຼາກທີ່ເຫັນ ແລ້ວເຫັນໃກ້ຈິກທິກທະນາ ຂໍອັນກະຕົວຫຼຸງຫຼາຍເຫັນ

ໄດ້ຕົກຕົວຫຼຸງຫຼາຍເກີ່ມ ๕ ຫຼຸງການນີ້ໄດ້ກິນກີນທີ່ຕົກ ຕັ້ງແນວແນວເຖິງ ອິນເນັ້ນຫຼຸງຫຼາຍ
ໄດ້ຕົກ ๖ ຫຼຸງຫຼາຍຫຼາຍໃຈຕາຍ ສິນກະນິ່ງອິນໄດ້ ໂອງກົມເຄື່ອນຫຼັກຕົ້ມໄປ ໗ນີ້ແມ່ນ
ຮູບກາກກູກກົກທີ່ຕົກ ແລ້ວທີ່ມີກາກເຕີຍໄຟ່ ມີເນື້ອກເຫຼືອກຕາໄຟ່ ກົມຕະໄຟ່ໄດ້ເນັ້ນຫຼຸງ
ຕາໄຟ່ ຂໍອັນຫຼຸງຫຼາຍ ພະຊາດນີ້ຫຼັງເຫັນ ຊົວຫົວໜີກໍໄສຫຍາກີ່ມີ ແລ້ວເນື້ອເຫຼືອກ
ຕາໄຟ່ ໧ ສົກຕົກຕົວຫຼຸງຫຼາຍ ຢູ່ຕົກຕົວຫຼຸງຫຼາຍເຫັນ ຮູ່ໄລກາວັດ ພາຫະກາດ

ກົມຫຼຸງຫຼາຍ ໨ ຖຸກນກາຍປົກປົດ ຕັ້ງກາງກາຍເຮົາເກີ່ມີ ແລ້ວກົມປົກປົດເຫັນ ໩
ເກີ່ມີຫຼຸງຫຼາຍມີມາກາ ໪ ຖຸກນຫຼຸງຫຼາຍ ເກົ່າຫຼຸງເກົ່າເກົ່າເກົ່າມາຕົ້ມ ອາຫາກກົກ
ມາ ສົກຕົກຕົວຫຼຸງຫຼາຍ ໪ ທັກເປັນເຫັນຫຼັກຕົ້ມ ສົກຕົກຕົວຫຼຸງຫຼາຍ ຮ່ານຫຼຸງຫຼາຍ

ຢູ່ປີ 22

○ ເຫັນຫຼຸງຫຼາຍສົ່ງເວັບ	ເຮັງຮູ່ອ່ອງຫຼຸງຫຼາຍ
ສ້ານີ້ຍັງນໍາໄໝວັງເວັງ	
○ ກລາງໄພຣີກໍໄສ້ນັບຮຣເລງ	ທຶນເວັບເຫັນຫຼຸງຫຼາຍ
ຂອເຈັ້ງກໍາເວັບເວັງວັງ	
○ ບູນທ່ອງຮັງກະຮະໄຕໄດ້ຕົ່ງຕັ້ງ	ເພື່ອງຫຼຸງຫຼາຍ
ແຕຣສັ່ງກໍາສັດຕາຫານເສີ່ນ	ກະລອງຮະນັ້ນ
○ ກະລົງກະລາງນາງນວດນອນເວັບ	ພະຍາລອຄລອເຄີ່ນ
ແອ່ນເອົ້ງຈີ້ໄດ້ຈິກທິກທະນາ	
○ ກ້ອນທອງເສີ່ນຮັງປິ່ອງເປົ່ງ	ເພີດນີ້ໄໝວັງເວັງ
ເອົ້ງເກັ່ງເວັບຮັງຄອມເຊົ່ງ	

○ សៀវភៅអំពីការបង្ហាញនៃការបង្ហាញ

ຄາວະນີ້ນແຮງເວັງ

○ ป้าสูงชุงยังห้ามใช้สูบ
โขกกันเล่นน้ำก็ถ้าไป จะดี

ຄົວມືອງໄຫວ່ງ

๕) แม่ กอก กุณ ทั้ง ๓ แม่นี่ผู้เรียนเรียงลำดับก็อธิบายเช่นเดียวกันแม่อื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้วและนำเอกสารพยพพระไชยสุริยา มาแทรกเป็นตัวอย่างทุกตอน การแทรกเรื่องพระไชยสุริyanั้นหาได้ตัดตอนส่วนหนึ่งส่วนใดไม่ ในส่วนอธิบายเรื่องแม่สะกอทั้งสามข้างต้นนี้ ท่านได้อธิบายเรื่องคำเป็นคำตายอีกด้วยตัวอย่าง “.....ในแม่ กอก กุณ สามแม่นี่เป็นคำตายทั้งสี่ ล้วน ด้วยมี ..” ไม่ได้ แต่สำเนียงแปลกดัง ตัวอย่างตัวกันไม่ตริ ให้สังเกตหน่วยอักษรระบุ กลาง ค่า จึงเป็นคำตายด้วยกัน ก็มีสำเนียงต่างกัน เป็นสูงเป็นต่ำในตัวเอง เหมือนกันแม่ กอก ว่า (ยกตัวอย่างเฉพาะค่าที่ไม่ใช้ในบัญชีบัน แต่ในต้นฉบับยกคำที่นานวนมาก) ตั้งนี่

ลักษณะ	เจ็บในน้ำ	น้ำกระดองอก	hairy ตื้ก	ผันผก	เก็บตื้ก
ต่อมยั่ง	สูดกระหาย	เข้าช่อง	ตามตื้ก	ชาบผก	หยุดพัก
แห้งผาก	ตัวเป็นฝึก	ของฝาก	ไม้สัก	มาสุก	วาศอก
เสมอภาก	ผลแห่งพื้ก	ปุฟาก	ตามชัก	ช่อนชูก	เป็นช่อง
น้ำหก	ก้นหูก				
จันอก	นกสุก				

ព័ត៌មានប្រចាំថ្ងៃ

○ วันนั้นกรีนตินไหว เกิดเหตุใหญ่ในประเทศไทย

เต็งครึ่งตี กอลกินสินประการ

○ ประกอบขอบเป็นผิด กลับชีวิตแต่ไม่รอด (ท่านขอบเป็นผิด
ไม่อีกต่อไปและเดินต่อไป)

สามัญอันดับ พลามุกนชื่อดีอสต์บีชรัม (คาน่าระบทุกเกอร์,
พัลกันชื่อนีกอร์รัม)

○ ឧកតម្លៃគិតតាមក្រ ឧក្រុងក្រុណអំណើន (តាមព័ត៌មានក្នុងក្រុងក្រុណអំណើន)

ส่อเสงคเบยคเบยนกัน ตอบมาทันกอตดหา (คนเมืองอ่างฯ.
แบบไปรษณีย์)

○ ลีกลากานาบบทด ผู้ที่เข้ามายังศูนย์ฯ
(ผู้ดูแลบ้านเรือน,
เชื้อชาติเมืองไทย)

ប្រាក់លើករាយការណ៍.....ជា

จากความเข้าใจดังนี้เป็นค่าสอนให้กับเด็กในวัยอ่อน ที่ต้องการใช้สุริยะ เพื่อให้เห็นว่าสังคมจะอยู่ไม่ได้ ถ้ามนุษย์ต้องกินอ้อยและเครื่องดื่มไม่ได้ ในการ แม้แต่พสุธา ก็ไม่อาจจะรับความช่วยเหลือของมนุษย์ได้ บ้านเมืองซึ่งต้องล้มลง จึงสังคมวิจล อย่างนี้สุนทรีย์ได้ให้ความเห็นไว้ดังนี้ “มนุษย์ต้องดื่มน้ำดื่มน้ำดื่มน้ำ หัวใจการณ์ในปัจจุบันนี้เริ่ม จะเปลี่ยนไปตามจิตนาการของสุนทรีย์มากขึ้น ด้วยการดื่มน้ำดื่มน้ำดื่มน้ำ ไม่เก็บความสำเร็จของคุณธรรม และมุ่งหน้าที่จะกอบโกยหาความสุขส่วนตน โดยไม่คิดถึงส่วนร่วม จะเกิด สังคมวิจลดังเมื่อสภาวะดังของพระไชยสุริยะได้” แนวคิดดังกล่าวนี้จะส่งไปคนสมัยพระไชยสุริยะ ที่เป็นคติธรรมอันสูงส่ง ขณะนั้นเมื่อท่านเป็นใหญ่ท่านก็ยังเห็นว่าแนวคิดของสุนทรีย์เป็นคติธรรมอันสูงส่ง ขณะนี้เมื่อท่านเรียนรู้เรื่องหนังสือมูลนัทบรรพกิจ ท่านจึงดำเนินการ “ไชยอุริยะ” ให้เด็ก ๆ รุ่นหลังได้อ่านบ้าง ท่านจึงนำมาทำเรื่องเพื่อปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เด็ก ๆ ต่อไปอีก

๖) แบบ กม เกษ เกิว ในแบบ กม ได้อธิบายเหมือนกับแบบอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว และยกตัวเนื้อเรื่องจากภาษาพราหมณ์สุริยะตอนที่เป็นแบบ กม นาแทรกได้ ส่วนแบบ เกิว และ เกษ นั้น ท่านอธิบายรวมกัน คือเสียงคิดที่สะกิดตัวขึ้นแบบ เกษ “ไม่ได้” ท่านก็ได้แปรเปลี่ยน ตัวอย่าง เช่น

เกย เกอย กาย กาว ก้า กิย ก้า ฤทธิ์ ฤทธิ์ เกว แกว โภช กอช กอช กวย เกียว เกียว เกียว เกือ เกอ โภช ก้า ก้าะ เกะ แกะ โภะ กอ กอ ก้อ ก้อ ก้อ ก้อ (สังเกตจะเห็นว่าในแบบ เกษ นี้มีการประสมหลาຍอย่าง คือ สรระเสียงส้น และวรรณยุกต์ตัวอย)

ในการแยกอุกตัวสะกดนี้จะแยกดังนี้ ก. – ก. และแสดงการผันเสียงวรรณยุกต์อีก ครั้งหนึ่ง ห้องอักษรสูง กลางและค่า

ตัวอย่าง แบบ กม

○ ขึ้นกมสมเด็จอมารย์	ເຊັນຄູກູນາລ
ผู้ผ่านการรำสាត់	
○ ចិត្តទរសលេក់សេនី	កលុកកលបីបី
បុរីឃ៊ីកំឡុងពី	
○ បរាបិខន៍ចាប់ប្រគល់	នំងនំងព៉ែវិះ
ដើមីសាំរើមទាត់	
○ ប្រលៀនសេិយជិះអិណិនករ	បកខោម្រណា
គុណរាយនំងកំឡុងពី	

○ เป็นคดเป็นเรื่องส่อซื้อขาย
ไปทันทุกขั้นบันกับกลมี	นำไปกรรณนำแทน
○ เมตตาการรุกษามัญ
เป็นสุขทุกวันหาราย	จะได้ไปสารที่
○ สมนัตต์ศรัมมุนห์ครุฑา
เทวานมนต์ตีชาวด ๔๔.....	กลดออกเส้นอปภ
ตอนจบเรื่องกาฬี้พระไชยสุริบานน์ สุนทรภู่ได้สอนเด็กให้กลัวเกรงครู ตั้งใจศึกษา ตั้งนี้
○ ภูมราการรุกษานุหะ
เด็กอ่อนอันเยาแล้วเรียน	
○ กษ. ก ก ว่าเวียน
หลังอ่านเขียนหมਸມกਮเกย	หมุนออยคืออพีบ
○ ระวังตัวกส้าครูหนูเอื้อ
ถูกเขี้ดหลางของเจ้าฯ	ไม่เรียบเจียวเหวย
○ หันหาดปัวดแสนแปลนเสี้ยว
อ่ายที่บัวเล่นหลังช้า	หักอกเข้าซ้ำเจ้าฯ
○ บอกไว้ให้ทราบนำไปกรรณ
แนะนำให้เขียนอาบุญ	เรียงเรียนเทียนทำ
○ เศษพรมนาการรุกษ
แบ่งบุญให้เราเข้าออก ๑๑๘๘	ไกรเห็นเป็นคุณ

7) ห้ามเล่น ในตอนห้ามเล่นห้ามอธิบายการใช้ ก น ล ให้สั้น ๆ เป็นความเริง
อธิบาย นอกจากนี้ยังอธิบายเรื่องอื่น ๆ เช่น การนับเลข มาตรฐาน ดวง วัด ของไทย การนับ
รัน เดือน ปี ฯลฯ เป็นต้น

ตัวอ่ายส่อนหัก (เขียนเป็นฉบับ เพื่อให้เด็ก ๆ ห้องช้า)	
○ หักแปดเป็นไถynamgr
เป็นหักหัววันออกนา	คือหักบูรพ์ก่อน
○ แล้วอากเนย์หัก
เป็นหักห้างใต้ตามนี้	หักษันนีนา
○ แล้วต่อไปหักหารด
เป็นหักหัววันตกนา	จึงประจันนี

- แล้วจึงทิศทางอพ
เป็นทิศด้านหนึ่งของชา
- แล้วทิศอีสานสำ—
เป็นทิศแบ่งภาคทั้งสอง

ทิศอุตรรา
หนึ่งยกให้แม่นยำ

พากษา	อุต	อีสาน
ประจิม	ทิศ	บูรพา
หรดี	ทักษิณ	อาคเนย์

มาตรฐานไทย (เขียนเป็นโคลงสี่ พร้อมทั้งทำรูปประกอบ ดังนี้)			ชั้น
○ คำลีงน้ำเพื่องอยู่	หน้า	3	
นาฬีส่วนสลังตรา	ครุฑาย	คำลีง	นาท
ไฟด่างชั่งนกกา	ชั่งอยู่ กดางนา	5	2
ต้นครุฑามกรุข้าว	ธิกใช้เรือนเงิน	1	3
	เพื่อง	2	สลัง

ไห

3.1.3 อภิปรายหนังสือมูลนบทบรรพกิจ

จากเนื้อหาของมูลนบทบรรพกิจที่กล่าวสรุปไว้ตอนต้นนี้ จะเห็นได้ว่าแบบเรียนได้เริ่มพัฒนาโดยใช้การเรียนเร็งจากเดิมไปมาก กล่าวคือแทนที่จะแบ่งเป็นสองเล่ม เล่มหนึ่งสอนวิชแยกอุปทานแม่สะกอด และอีกเล่มหนึ่งก็เป็นหนังสืออ่านบทกวาน หนึ่งหนังสือแบบเรียนประกอบ ก.กา และประกอบ ก.กาหัดอ่าน หรืออ่านหนังสืออิชินตามถิ่นแล้วให้อ่านหนังสือภาษาพื้นถิ่น ที่อ่านแล้วจะสามารถอ่านหนังสือ ในการอ่านหนังสือ ในลักษณะตั้งกล่าวว่าเห็นว่าเด็ก ๆ ก็ท้อแท้ เพราะจะต้องท่องจำอย่างจำๆ เวลาแล้ววันเล่าอ่าาจะดึงปี ซึ่งเด็ก ๆ อาจขาดความสนใจเสียก่อนก็ได้ แต่ในหนังสือมูลนบทบรรพกิจได้พัฒนาวิธีการเรียนเร็งให้ใหม่ โดยให้เด็กนักเรียนท่องจำแล้วก็อ่านในแม่ ก.กา และก็ให้ฝึกอ่านในแม่ ก.กา จากหนังสือพระไชยสุริยา ซึ่งท่านนำมไปรับเป็นส่วน ๆ อยู่ในที่เดียวกันแล้วนั้น ซึ่งเด็ก ๆ จะพึงใจในจังหวะ ลิล่าความกล้องของและเจ้าใจเนื้อความไปด้วย ที่ให้การอ่านนั้นมีความหมายมากขึ้น กล่าวคือ เป็นคำที่ใช้พูดกัน

ซึ่งในการแขกอุกตัวสะกดคนนั้น ไม่ได้คำนึงว่าคำที่นำมาเรียนเรื่องนั้นจะมีความหมายใช้ในภาษาไทยหรือไม่ เด็ก ๆ จะต้องห่องขาโดยไม่มีความหมายอย่างน่าเบื่อหน่ายรันแรงร้าวแล้ว จนที่ให้คิดไปได้ว่าจะเรียนอะไรห่องขาคำนี้ไปก็ไม่

ด้านนี้เนื้อหาในเรื่องภาพพิธีใช้สุริยามาพิจารณารวมด้วยแล้ว จะเห็นว่าการเรียนตามแบบเรียนมุลนบทบรรพตฯ นี้จะมีความหมายสำหรับเด็กมากขึ้น กล่าวคือเด็กนักเรียนจะเข้าใจประโยชน์ของการเรียนหนังสือที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นไปตามหลักการของจิตวิทยาการเรียนรู้อีกด้วย ครั้นเมื่อพิจารณาเนื้อหาของภาพพิธีใช้สุริยามันมีผลต่อการปลูกฝังทัศนคติ แก่เด็ก ๆ จะพบว่าเป็นการปลูกฝังคุณธรรมทางจิตใจแก่เด็ก ให้เข้าใจถึงสภาพของสังคมที่วิจล (เหลาและลอก) นั้น เพราะมนุษย์เป็นผู้กระทำ (ช้ำ) ไม่มีการปวนนี เมตตากรุณ เอื้ออาทรชั่ว กันและกัน ผลปรากฏว่าเมื่อผู้ห้ามเข้าเมืองก็ไม่มีใครทิ้งปีองกันไว้ เมื่อแต่เดาท่าไปเดิน (พระเสื่อมเมือง พระหลักเมือง) สังคมที่ต้องรับประทานเหมือนเมืองสาบสูด แม้ว่าพระมหาภัยตรีที่ผู้ประพฤติชอบ แต่พวกขุนนางด้อราษฎร์บังหลวง เป็นคดเป็นประชาน รับสันบน ก็เป็นผลดึงกล่าว จะนั่นการที่นำเรื่องพระพิธีใช้สุริยามมาให้เด็กอ่านนั้น นอกจากจะสนับสนาน เพลิดเพลินไปกับเนื้อเรื่องแล้วซึ่งหวานด้วย ยังสอนให้เด็กเข้าใจสภาพของสังคมอีกด้วยว่า พวกขุนนางนั้นเป็นเพื่อนซึ่กรสำคัญที่จะช่วยในการจารวิลงบ้านเมืองให้ปกติสุข หายพระภัยตรีที่เพียงพระองค์เดียวไม่

การที่นำเรื่องพระพิธีใช้สุริยามมาให้เด็ก ๆ อ่านนี้ พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อชาตราชกูร) จะมีรัตตุประสงค์ดังกล่าวไว้ในรีตตาม แต่เชื่อว่าสมัยเด็ก ๆ ท่านคงเรียนหนังสือเล่มนี้และ คงพอใจ จึงนำมานำประกอบการเรียนเรื่องหนังสือมุลนบทบรรพตฯ แต่ผลก็เป็นไปตามรัตตุประสงค์ สำคัญของพระบาทสมเด็จพระปุลลซอเมเกล้าฯ (ร.๕) ที่มีพระราชประสงค์ที่จะฝึกฝนเต้มีบิน พนักงาน เพื่อนำมาช่วยงานของรัฐก็คือเป็นข้าราชการคนนั้นเอง ฉะนั้นการที่ภาพพิธีใช้สุริยามได้ แสดงให้เห็นความสำคัญของ世人 มูลนาย ว่ามีส่วนสำคัญในการให้ความเป็นธรรมแก่สังคม ซึ่งเป็นการปลูกฝังคุณธรรมแก่ข้าราชการตั้งแต่เด็ก ๆ ครั้นเมื่อเจริญเติบโตเข้าทำราชการ จะ ส่วนในหน้าที่ของตน และไม่หล่อราษฎร์บังหลวง หรือ “เผือกห้อล้อกามา” หรือความสุขให้ ตนจากหน้าที่ราชการ เป็นดัง

3.2 วานนี้ต้นกร

วานนี้ต้นกร เป็นหนังสือแบบเรียนที่ต้องกานหนังสือมุลนบทบรรพตฯ เป็นเนื้อหาที่ก่อต่อถึง อักษรน่า คืออักษรสูงนำอักษรตัว และอักษรกลางที่นำอักษรตัว อักษรตัวที่อุกน้ำใจนั้นเข้าก็ต เผพะอักษรเดียว เพียง 7 ตัวคือ ง. น. ນ. ช. ร. ล. ว. (อักษรเดียวมี 10 ตัว คือ ง น ນ ช ร ล ว)

ร ล ว ห แต่ ญ ณ ห เป็นพัฒนาการที่ใช้กับภาษาบาลีและสันสกฤต และมีเสียงเข้ากันตัวอ่อนแล้ว)

1) วิธีการเรียนเรียง เรียนเรื่องเป็นร้อยแก้ว และส่วนใหญ่เป็นการแจกอุกเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกออกเสียง อักษรสูงทั้ง 11 ตัว นำอักษรเดียวทั้ง 7 นั้น สะกดตามแม่ต่าง ๆ ทุกแม่ส่วนอักษรกลุ่มน้ำอักษรเดียวกันจะถูกเขียนเดียวกัน และบางตอนอาจไม่มีความเรียงอ่อนขึ้นเด็กน้อยมากก่อให้เกิดความเสียงอักษรน่าได้อ่ายเม่นยำโดยไม่คำนึงว่าคำที่เป็นตัวอย่างเหล่านั้นจะมีความหมายใช้ในภาษาไทยหรือไม่ จะนั้นจึงพบว่าคำที่นำมาฝึกผันเสียงอักษรน่าเหล่านั้น แทนจะไม่มีใช้ในภาษาไทย

2) วิเคราะห์เนื้อหาหนังสือว่าหนังสือนั้นกร เนื้อหาถูกตัดต่อวิธีผันอักษรน่าโคงด้วยเพื่อนักเรียนจะผันเสียงอักษรน่าได้แม่นยำ แต่คำเหล่านั้นไม่ใช้เป็นจะต้องมีความหมายใช้ในภาษาไทยแต่ถูกตัดต่อมาอย่างตี เช่น อักษรสูง กذا เมื่อนำอักษรเดียว 7 ตัวศักราชแล้ว จะออกเสียงเป็น 2 พยางค์ที่อพยางค์หน้าออกเสียงอะสัน ๆ พยางค์หลังอ่านตามเสียงสาระและตัวสะกดแต่ไม่ส่วนนึงเป็นอักษรที่น่า (คือเป็นอักษรสูงกิอ่านเสียงสูง ถ้าเป็นอักษรกลุ่มกิอ่านเสียงกลาง) และคนแต่งวรรณบุกต์ทางตะบันเสียงอักษรตัวนี้ (แต่ถ้า ห. น้ำหรือ อ. น้ำเสียง อ. อ่านออกเสียงเป็นพยางค์เดียว) เช่น สมอ อ่านว่า สะหมอ, อัน อ่านว่า อะหนั่น, ดลก อ่านว่า อะหลก, อมุก อ่านว่า อะหมุก เป็นต้น ส่วนอักษร ช. น้ำ ว. น้ำไม่ได้แจ้งไว้ชัดว่าจะอ่านแบบอักษรน่า หรืออักษรควบ กือ ขาว จะอ่านว่าอะหวาน หรือ หวาน (อ่านควบเสียง)

การที่อ่านเสียงอักษรที่พยางค์หน้าเป็นเสียงตะบันเดียวกับตัวน่า ทำให้อ่านข่าวว่าอักษรสูงถ้านำอักษรที่ทำให้เกิดเชิงชักของอักษรที่ตัวนั้นสูงขึ้น เวลาอ่านให้ออกเสียงทวนภาคลักษณะนี้ ประ แต่อักษรสูงนี้ไม่ได้นำไปต่อไป นำไปต่อไปจะเสียงตัว ง น น ช ร ล ว ทำให้นั้นในการออกเสียงนี้ ทำให้อ่านข้ามเสียงไว้ตอนต้นเป็นโภคลงสู่ ว่า ตั้งนี่

○ คำนำแสดงความนับอ้าง วานนี้ต้นกร	อักษร
ตัวสูงหากล้า	ช่อง
ต้องกระบวนการแบนบัน	ตาต่า จันนา
○ เรื่องนี้นามดึงว่า สองอักษรนำสนนาก	นันผู้ชาญเฉลียว
ร่วมเสียงสาระชุด	วาหนันต์ นันอ้าง เหงชอน

ເຫັນເວັ້ງເວັບໄວ້

ຮອບຮູ້ຫຼາຍ

- ຖ້ວອຍໆຂ່າຍກ່າວກຸກອົກອົກຮ່າງ ຂໍ້ນໍາ ແລະສະກຳ ແມ່ ດັກ ຕັ້ງນີ້
ຂ່າຍ
ຂ່າຍ ເພື່ອຍ້າ ເພື່ອຍ້າ ເພື່ອຍ້າ ເພື່ອຍ້າ ເພື່ອຍ້າ
- ຈະເຫັນວ່າມີຄຳທີ່ໃຫ້ໃນການໄກຍ້ເພື່ອ 6 ຄຳ ທີ່ພະຊານະ ອາງຂ່າຍ ວ່າເຫັນ ແພນິມ
ພະໄຫັນ ຂ່າຍ

3) ອົກປ່າຍຫັນສ້ອວາຫນິຕິນິກຣ ຈະເຫັນໄດ້ວ່າຫັນສ້ອວາຫນິຕິນິກຣເປັນຫັນສ້ອຖື່ສອນ
ເອັນອົກຮ່າງເພື່ອຍ້າເດືອນ ມຸ່ງກ່າວໃຫ້ນັກເວັບໄວ້ແລະສາມາດຮັດຜົນເສີ່ງອົກຮ່າງໄປຕ້ອຍໆເວັນເມື່ອ
ຈຶ່ງສ້າງເນື້ອຫຸ້ມທີ່ເປັນແບບສຶກຫົດໃນການຜົນອົກຮ່າງນໍາ ຜົນເສີ່ງນີ້ທີ່ກຳລົດອັນແກດລ່ວມ
ໄດ້ມີໄຟ້ໄຟ້ກ່າວໃຫ້ນັກເວັບໄວ້ ໂດຍມີໄຟ້ໄຟ້ກ່າວໃຫ້ນັກເວັບໄວ້ແລ້ວມີໄຟ້ໄຟ້ກ່າວໃຫ້ນັກເວັບໄວ້
ກ່າວແລ້ວນັ້ນຈະມີໃຫ້ໃນການໄກຍ້ເພື່ອໄມ້ ຈະນັ້ນເຕັກນັກເວັບໄວ້ທີ່ອ່ອງຊ້າຫາກກວ່າຂະໜ້າໄຫ້ ດ້ວຍ
ພິຈາລະນາໃນເຊີ່ງຈົ່າກວ່າການເວັບໄວ້ແລ້ວເຫັນວ່າ “ໄນ້ມີສ່ວນໃດທີ່ເວັບໄວ້ໃຫ້ນັກເວັບໄວ້ແບ່ອຫັນເປົ້າໄດ້ເລີບ
ການສຶກຫົດອ່າງນຳກມາຂອງເກີນຄວາມຈຳເປັນນັ້ນ ອາຈະທີ່ໄຫ້ເຕັກນັກເວັບໄວ້ມີທັນຄົດທີ່ເລົວຮ້າບ
ທີ່ອການເວັບໄວ້ຫັນສ້ອຖື່ໄດ້ ຈຶ່ງຕ່າງໄປຈາກນູ້ລັບທັນຮຽກຄົມການແນ່ດີປະກາດເວັບໄວ້

ຈະນັ້ນຈະເຫັນໄດ້ວ່າຫັນສ້ອແບບເວັບໄວ້ທີ່ເວັບໄວ້ໃນສົມບັບຮັສກວ່ານີ້ ຈະຕັດໃຈການສ່ວນ
ທີ່ເປັນການສອນອົກຮ່າງໄຫ້ເຫັນເພື່ອເຈັບພະທີ່ຈຳເປັນເຫັນເນັ້ນ ທີ່ໄໝມີໄໝການສ່າງຄູນໃນການສຶກຫົດອອກ
ເສີ່ງມາກັນກັກ ເພົະເຫັນວ່າເກີນຄວາມຈຳເປັນຮັງແຕ່ໄຫ້ເຕັກນັກເວັບໄວ້ທີ່ອ່ອງ
ເວັບໄວ້ໃຫ້ນັກເວັບໄວ້ໄໝມີໄໝການເວັບໄວ້ທີ່ຈະຕັດໃຈການເວັບໄວ້ອ່ານໄດ້ ຈຶ່ງນີ້ການເລືອກສ່າງກ່າວໃໝ່ມີຄວາມໝາຍໝາຍ
ມາເປັນແບບສຶກຫົດ ເຫັນ ປູ້ແສນ ແລະເສັມອ ເສີ່ງເສາະ ສັນນັບສຸນ ສຸນກສານາ ແລ້ວ

3.3 ອົກປ່າຍປະໄຍຄ

ອົກປ່າຍປະໄຍຄເປັນຫັນສ້ອບູ້ໃນຊັດແບບເວັບໄວ້ລາວ ຂອງພະບາຍດີສຸນທຽວໄວ້ຫາວັງ (ນັບຍ
ອາຫາຍາງດູຮູ) ເຫັນເຕີຫາກັບຫັນສ້ອ ວ່າຫນິຕິນິກຣ ຫັນສ້ອອົກປ່າຍປະໄຍຄເປັນຫັນສ້ອແບບເວັບໄວ້
ທີ່ກ່າວດີການຜົນອົກຮ່າງກຳລັງ ຈຶ່ງໃນສົມບັບກອນເວັບໄວ້ກ່າວອົກປ່າຍປະໄຍຄ ໄດ້ແກ່ ຮ ດ ວໄປປະໄຍຄ
(ກຳລັງກຳລັງ) ກັນພົບຄູ່ຂະໜະອື່ນ ຈຳນວຍຕົວ ໃນເນື້ອຫາຈະກ່າວໄດ້ບະລະເອີບດີການຜົນອົກຮ່າງກຳລັງທີ່ແຂກ
ຕົວສະກຳຕາມແມ່ດ້ວຍ ຈຳນວຍຕົວ ແລ້ວ ເກຍ ພ້ອມຕົວການຜົນເສີ່ງຈົວຮັບບຸກທີ່ໜຶ່ງ 4 ຖື່ງ
ສ່ວນການອ່ານອຸກສ້ອງອົກຮ່າງກຳລັງທີ່ຕ່າງໄປຈາກອົກຮ່າງກຳລັງໃນເວັງ ວ່າຫນິຕິນິກຣ

1) ການເວັບໄວ້ເວັງ ການເວັບໄວ້ເວັງຄ່າແນີນເນື້ອເວັງຕາມຫົ່ວ່າຫັນເຫັນເວັງ
ວ່າຫນິຕິນິກຣ ກ່າວກ່າວກຳລັງກຳລັງ ຮ ດ ວໄປກວນ ບໍລິຫານພົບຄູ່ຂະໜະອື່ນ ຈຳນວຍແກ້ວງອົກຮ່າງກຳລັງ
ສະກຳຕະຫຼາດຕາມແມ່ດ້ວຍ ຈຳນວຍຕົວ ເກຍ ສັນນັບສຸນກສານາ ສຸນກສານາ ແລ້ວ ຢົກລົງກຳລັງ
ທີ່ກ່າວດີການຜົນອົກຮ່າງກຳລັງ ແລ້ວ ເກຍ (ເກຍ ແລະ ເກາ) ນີ້ ເຕັກກາຍໄປ ໄກກາວ ປົກກູບ

เชิงไกรช ภราณเชิง ช่องกรวย เสียงกรรวา ไกรษกิริ ทะกอร อรุณรัตน์ เป็นต้น

2) วิเคราะห์เนื้อหา เนื้อหาในอักษรประไทยคเน็นการพัฒนาศักยภาพคน และสะกดตามแม่ สะกด พร้อมทั้งผันเสียงวรรณยุกต์ และยกตัวอ่ายงค์ที่ใช้ในภาษาไทยไว้แต่ละตอน ตั้งกล่าวข้างต้น จากเนื้อหาในอักษรประไทยคสูปีได้ว่า อักษรสูงสามารถที่จะใช้ประไทย (ความกล้า) กับ ร ล ว ได้จริง ๆ ตัว คือ ช ด မ ส อักษรกล่องใช้ประไทยได้จริง ๆ ตัว คือ ก ท ป ส่วน อักษรตัวใช้ประไทยได้ 4 ตัว คือ ก ช ท พ แต่ในการแสดงวิธีพัฒนาศักยภาพคนนั้น ท่านก็นำ อักษรที่ประไทยกันไปด้านผันเสียงตัวสะกดตามแม่ของกรบทั้ง แล้วก็นำมาผันเสียงวรรณยุกต์ อีก ซึ่งสักขยะตั้งกล่าวนั้นไม่ได้คำนึงถึงว่าค่าที่เป็นตัวอ่ายในการพัฒนาคนนั้น จะเป็นค่าที่ใช้ ได้ในภาษาไทยหรือไม่ จะนั้นจึงพบว่าค่าที่นานวนมากนั้นเป็นค่าที่ไม่มีใช้ในภาษาไทย แต่นำมา เรียงกันไว้อย่างมากมากก็เพื่อฝึกการออกเสียง ผันเสียง ให้นักเรียนอ่านออกล้อแคล้ว

ตอนท้าย เมื่อพัฒนาศักยภาพประไทยเสร็จแล้วได้กล่าวถึงการใช้ แก่ แต่ ต่อ เสิกน้อยเป็น ตอนสั้น ๆ เท่านั้น

3) อภิปรายหนังสืออักษรประไทย มีความเห็นเช่นเดียวกับหนังสือ หวานต้นกร

3.4 สังไชพิธาน

หนังสือสังไชพิธานเป็นหนังสืออยู่ในชุดแบบเรียนหลวงเช่นเดียวกัน เนื้อหาถูกตัว ล้วงตัวสะกด เป็นการอธิบายเรื่องตัวสะกดโดยละเอียด พร้อมทั้งยกตัวอ่ายคำที่นานวนมาก โดย เฉพาะค่าที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต รวมทั้งคำไทยโบราณอีกด้วย

1) การเรียนเรียง การเรียนเรียงใช้ความเรียงอัชนาຍเป็นส่วนใหญ่ มีโครงสร้างภาษา แทรกอยู่ท่อนที่บอกตัวสะกดแต่ละแม่ เช่น แม่กน มีตัว ญ ณ น ร ล จะเขียนเป็นโครง บอกตัวสะกด แล้วยกตัวอ่ายคำที่นานวนมาก ส่วนใหญ่เป็นค่าที่ไม่ใช้ในภาษา ตัวอ่าย (โภค)

○ ญ ณ น ร ล ตั้งตั้ง	ร ล ห เขย
สังกัดต้นตัว น	แนวรี้
แม่กน นิพนธ์พอ	สังเกต สะกดแซ
ตัวต่างความต่างให้	กิตเคามูลคติ

หลังจากนี้ก็จะยกตัวอ่ายตัวสะกดแต่ละค้วมาร่วมไว้ โดยรวมทั้งภาษาไทย บาลี และ สันสกฤต เช่น แม่กน สะกด ญ ได้แก่ ฤกษ์ชรา ภฤกษา ภราษฎร์ มัจฉรัญ เหงญ มงคล ฯลฯ

2) วิเคราะห์เนื้อหา ตามที่กล่าวไว้ตอนการเรียนเรียงแล้ว จะเห็นว่าผู้เรียนเรียงได้ อัชนาຍเรื่องตัวสะกดโดยละเอียด พร้อมกับยกตัวอ่ายคำที่นานวนมากเหมือนเป็นแหล่งเก็บค่าที่ไม่

ตัวสะกดเหมือนกัน (ตึ่งตัวอ่ายงชั่งดัน) จากการศึกษาเนื้อหาของหนังสือสังไหพิธานแล้ว ที่นิ่ว่าเป็นการสอนอักษรวิธีภาษาไทยเรื่องตัวสะกดได้สมบูรณ์ ถึงแต่เมื่อก่อนถึง แม่ เกย พร้อมทั้งยกตัวอ่ายงค์

3) อภิปรายหนังสือสังไหพิธาน หนังสือสังไหพิธานกล่าวถึงการสะกดอ่ายเดียว ซึ่งเนื้อหาไม่มีส่วนที่ดึงดูดความสนใจเด็กเล่นแม้แต่น้อย จะนั่นนักเรียนต้องมีความพยายามเพิ่มอยู่มากจึงจะเรียนได้ และเนื้อหานี้ส่วนนี้เข้าใจว่าเด็กน่าจะต้องเรียนภาษาบาลีบัญเสียงน้อยลง จะเข้าใจ แต่ในการเสนอเนื้อหานั้นน่าจะเป็นส่วนที่ให้เด็กนักเรียนเบื้องหน้าอยู่มาก เพราะเป็นการอธิบายกฎเกณฑ์อักษรวิธีกับแบบฝึกหัดอ่านออกเสียง ซึ่งแบบเรียนที่สร้างขึ้นในสมัยหลัง ๆ ก็ไม่นิยมและติดส่วนลงมาก เหลือเฉพาะที่พอให้นักเรียนเข้าใจเรื่องตัวสะกดเสียงน้อยเท่านั้น

3.5 ໄວພจน์พิจารณ์

หนังสือໄວພจน์พิจารณ์เป็นหนังสือที่ว่าด้วยคำพ้อง อันได้แก่คำพ้องเสียง คำอ่านออกเสียงเหมือนกัน รูปเขียนต่างกัน จะเขียนต่างกันโดยตัวสะกด หรืออาจมีการรันต์เพิ่มขึ้นก็ได้ ซึ่งค่านั้น ๆ จะมีความหมายต่างกัน เช่น แข่งขัน กวดซัม ข้อหาทุมๆ “ໃຫຍารក් ບෙඳුජාන් පර්යරක්” เป็นต้น

1) วิธีเรียนเรียง นำคำพ้องเสียงที่มีอยู่ในภาษาไทยมารวมกันเป็นหมวด ๆ ตั้งแต่ กองนั่ง ออ รวมทั้งสิ้น 28 ໄວພจน์ ในบางตอนก็มีคำแปลเพื่ออธิบายความหมายของคำ หรืออาจใช้ข้อความอื่น ๆ มาประกอบเพื่อให้เข้าใจความหมาย เช่น “ໄວພจน์ กอ มี “กันแต่ละ เศร้าໂສກ සගන් සග පාගල පේත්ගල ” ไม่ขอบกอก เกือยกัน กรรมศตරු ගෝගන් ගැලභ ගැලභේ ගැප්පලප තැංකරු ප්‍රකායගිඟත් පර්යරඹවායු පර්යරඹවාකො පෝසරු මිගෙන් 13 ගැණු රාසිගු කාගන් විසින් පිසින්” เป็นต้น

2) วิเคราะห์เนื้อหา เป็นแหล่งรวมคำพ้องคล้ายพอนานุกรมคำพ้อง ต่างแต่ไม่มีคำแปล หรือให้ความหมายทุกคำ แต่จากการวิสั่นรินทร์ (คำชั่งเก็บ) นั้น พอยังให้ความหมายได้ในการเรียนเรื่องพยากรณ์ทางคำในกลุ่มต่าง ๆ จำนวนมาก ถ้าเขียนพยัญชนะด้านด้วย ก. ก. เรียกว่าໄວພจน์ ก. ฯลฯ

3) อภิปราย หนังสือໄວພจน์พิจารณ์นี้ได้เสนอคำท่องจำจำนวนมากอ่ายเป็นระบบ ซึ่งเป็นตัวรวมคำที่เหมาะสมกับการเขียนคำประพันธ์ จะได้ใช้คำสั่งสัมผัสให้ตรงกับความหมาย ที่ต้องการโดยไม่ต้องเสียเวลาค้นหา หนังสือໄວພจน์นี้จะช่วยให้อ่ายมาก เช่น

หากคน อับจัน ประชญ พจญ ชาติวิจล ประจันห้อง แก่นจันทร์ คำธรรมชา
จันทร์ ใจจริง ประจันกาน พระจันทร์ วันจันทร์ อัพจันทร์ อัศจรรย์ ฯลฯ
แต่ถึงอย่างไรก็ตามหนังสือໄວພจน์พิจารณ์ไม่เหมาะสมที่จะเป็นแบบเรียนให้เด็ก ๆ อ่าน น่าจะ
เป็นหนังสือคู่มือสำหรับผู้ที่ศึกษาภาษาไทยเด็กด้านแล้วพอกสนใจ ซึ่งภาษาหลังท่านได้เรียนเรื่อง
แบบเรียนการแต่งโครงสร้างที่ห่านกินคำจากหนังสือໄວພจน์พิจารณ์นี้มาร่วมอยู่ด้วย เรียกชื่อ
ว่า “ໄວພจน์ประพันธ์” ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับการปรับปรุงໄວทางนี้พิจารณ์ให้เห็นประยุกต์ใน
การเรียนรู้หนังสือเดิมนั้นเอง

3.6 พิศาลาการันต์

หนังสือพิศาลาการันต์ เป็นหนังสือที่ว่าด้วยตัวการันต์ คือตัวที่อยู่ท้าบคำและไม่ออกเสียง
ที่เราใส่ไม้ท่อน竹มาเพื่อช่วยเสียง จะนั่นตัวการันต์ก็คือ ไม่เป็นตัวสะกด และอยู่หลังตัวสะกด
ซึ่งโดยปกติแล้วไม่ใช่คำที่เป็นภาษาไทย มักจะเป็นคำที่ไม่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต หรือ
ภาษาอื่น ๆ กัน ในการเขียนจะใช้เครื่องหมายท่อน竹มาติด (“ ”) ไว้ข้างบนเพื่อเป็นที่สังเกต

1) การเรียนเรียงและเนื้อหา “ได้รวมรวมคำที่มีตัวการันต์มาไว้เป็นกลุ่ม โดยปัจจุบัน
การันต์เป็นเกณฑ์ เช่น ฯ. การันต์ กินคำที่มี ฯ. นาอยู่ท้าบรวมเป็นกลุ่ม เช่น แต่สังข์
ความทุกข์ วิมุตติวิโนกข์ อากาษพิโนกข์ สังฆปาโนกข์ ทศapaโนกข์ สุนกข์ (ปัจจุบันใช้ สุนข)
เป็นต้น ครั้นเมื่อถัดไปถึงตัวการันต์ข้างแล้ว “ได้เพิ่มคำที่เขียนด้วย ไม้竹 และระหว่าง
ตัวอักษร (คือตามอักษรภาษาบุกรุก) และคำที่ใช้ไม้ไต่คุ้ง(“) อีกด้วย

2) อกีปราบทนัจสือพิศาลาการันต์ เป็นการรวมรวมคำที่ใช้การันต์อย่างละเอียด ซึ่ง
เป็นเสนอคุณมีอื่นในการเขียนคำภาษาฯ ได้อย่างดี ซึ่งในสมัยก่อนนั้นไม่มีพจนานุกรม (แหล่ง
รวมคำ) จะนั่นการเขียนหนังสือซึ่งไม่ลงรอยกันว่าจะเขียนอย่างไร ใช้ตัวอักษรสะกด หรือใช้ตัว
อักษรการันต์ เพื่อเป็นการแยกความหมายจากกัน เช่น ภักดี ภักด្ឋ หรือวงศ์ วงศ์ จะเห็นได้ว่า
ออกเสียงเหมือนกัน พัญชนะด้าน สระ ตัวสะกดเหมือนกัน แต่ก็ต่างที่การันต์ ซึ่งตัวการันต์
นี้ทำหน้าที่แสดงความหมายด้วย ฉะนั้นหนังสือพิศาลาการันต์นี้ทำหน้าที่เหมือนพจนานุกรม
คำที่เขียนยากอีกด้วย แต่ถึงอย่างไรก็ตามไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้อ่านในชั้นเรียน เพราะเนื้อหา
นั้นไม่เร้าใจเสีย แต่เหมาะสมสำหรับเป็นหนังสือคันกัวแบบหนังสืออ้างอิงมากกว่า

ฉะนั้นเรารอจะจะสรุปได้ว่าแบบเรียนหลวงทั้ง ๖ เล่มนี้ เป็นหนังสือที่ใช้เป็นแบบเรียน
ได้ดีที่สุด ๑ เรื่องคือ กฎบกบธรรมภิจ, เป็นหนังสือแบบเรียนฝึกหัดการอ่านได้ (แต่ผู้เรียนต้อง^{ออดทนมาก}) ๒ เล่ม คือวานนีตันการ อักษรประไทย และเป็นหนังสือกฎหมายที่ว่าด้วยอักษรวิธี ๑
เล่มคือ สังไชกพิธาน เป็นหนังสือคันกัวเพื่อประโยชน์ในการแต่งคำประพันธ์ ๑ เล่มคือ

ໄວພจน์พิจารณ์ เป็นหนังสือพจนานุกรมคำที่เขียนขากเฉพาะคำที่มีศักรันต์ 1 เล่ม คือ พศศกศกรันต์ จึงเห็นว่า ถ้านักเรียนมีความบากบั่นเรียนแบบเรียนหลวงชั้นครุ 6 เล่ม จะมีความรู้ภาษาไทย สามารถเขียนได้อย่างถูกต้อง อ่านได้อย่างคล่องแคล่ว และสามารถแต่งคำประพันธ์ได้ออกด้วย

3.7 หนังสือแบบเรียนอื่น ๆ ของพระยาศรีสุนทรโวหาร (นาย อชาภรณ์กร)

นอกจากหนังสือแบบเรียนหลวงแล้ว พระยาศรีสุนทรโวหาร ยังได้แต่งแบบเรียนภาษาไทยอื่น ๆ อีก 4 เล่ม ซึ่งทั้ง 4 เล่มนี้เป็นตัวร่างของการภาษาไทยชั้นสูงกว่าแบบเรียนหลวง กล่าวคือ นักเรียน เรียนจบแบบเรียนหลวงแล้ว ถ้าอังสันใจที่จะศึกษาภาษาไทยให้แตกต่าง อาจจะศึกษาจากต่างๆ ก็ได้ ทั้ง 4 เล่มนี้เนื้อหาแตกต่างกันไป แต่ก็เป็นการให้ความรู้ภาษาไทยชั้นสูงทั้งสิ้น จากการศึกษาเรื่องแบบเรียนไม่ปรากฏว่าหนังสือ 4 เล่มนี้ได้ปัจจุบันใช้เป็นแบบเรียน

1) อนันตวิภาค อนันตวิภาค เป็นการสอนเรื่องคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย เป็นสังคายณ์การกระบวนการคำภาษาอื่น ๆ ที่ใช้รวมอยู่ในภาษาไทย เป็นหมวด ๆ หรือมหัศจรรย์ความหมาย ที่นักเรียนต้องศึกษา เช่น มงคล สันสกฤต มอญ ลังกา พม่า ลาวฯ ส่วนคำภาษาเขมร บาลี (มงคล) และสันสกฤตนั้น ท่านได้ให้รายละเอียดไว้มาก เช่นการผลงของภาษาเขมร หรือการเทียบคำภาษาบาลีและสันสกฤต เป็นต้น ประโยชน์จากการเรียนรู้คำภาษาต่างประเทศที่นำมาใช้ในภาษาไทยนี้ ช่วยให้แตกต่างภาษาไทยมากขึ้น และยังสามารถแยกคำต่าง ๆ ที่ใช้ในภาษาไทยได้รู้เป็นค่าน้ำจากภาษาอื่นไว้ นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ในการแต่งคำประพันธ์อีกด้วย

2) นิติสารสาชก พระยาศรีสุนทรโวหารแต่งเพื่อออกชัยหนังสือแบบเรียนหลวง (กล่าวเน้นมูลบทบรรพกิจ และวานันด์นิกร) แต่งเป็นกลอนแปด ตั้งป្រាក្យในคำนำว่า “ข้าพระพุทธเจ้าหลวงสารประเสริฐ (คำแนะนำสมัยนั้น) กิตคำกลอนเรื่องนี้เรียกชื่อว่า นิติสารสาชก คือเทียบแบบสอนตรงแต่ไม่บันทึกไว้ เพื่อใช้สำหรับนักเรียนในโรงเรียนหลวง ข้าได้อ่านแล้ว ช้าดันขอต่อสำเดินในแบบสอนให้แม่นยำ ช้านาญ”* ฉบับนี้การเรียนรู้เนื้อหาที่คือคำเนิน เนื้อหาตามแบบเรียนหลวง แต่แต่งเป็นกลอนเพื่อให้เด็กท่องจำ แบบกลอนช่วยความจำ และกล่าวแต่ละเรื่องให้ชัดเจน

○ คำว่าบทนี้ว่าแบบที่สอนคุณ
เป็นกิจช่างทำก่อนได้ผ่อนเพื่อบากที่สองครองศรีกนกของแน่ | บรรพกิจกิจการที่อ่านเขียน
พากนักเรียนจำแปลให้แน่ใจ
จะบอกแปลให้กระซิ่งสร่างไว้ |
|---|---|

* พระยาศรีสุนทรโวหาร, ภาษาไทย, (คสจวทช, 2504) หน้า 17

ว่าจะนิ่ว่าต่าราพาณีไป	อักษรสำคัญที่กันนำชูง
สูงสันเบ็ดนำด้านซ้ายวนนับ	ต่าก์ก็ลับมีเสียงสำเนียงสูง
เพราะอักษรตัวหน้ามาพยุง	เช่นคนชูงมีอันขึ้นชั้นบน
ตัดมาว่าด้วยแบบบทที่สาม	จะแจ้งความตามส่อขอนุสันธ์
ว่าอักษรสองประกอบก็ขอบกล	กือกอุกเกด้าเจ้าปานสำเนียงกัน
ชื่อสังไยกะพิรานแบบที่สี่	ว่ากิชตัวสะกดได้ชัดสรร
มีทุกแม่แต่ละอย่างต่างต่างพรรด	แบบที่เดิมเพิ่มน้ำกือไวพจน์

๗๓

๓) ปักรณ์ทำพจนานาชาต เป็นเรื่องเบ็ดเตล็ด รากนกัน ซึ่งพระยาศรีสุนทรภิวหาร แต่ง หนังสือเรื่องนี้เพื่อเป็นหนังสือประกอบการสอนแบบเรียนหลวง แต่งเป็นกลอนเพื่อให้นักเรียน ท่องจำกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของอักษรวิธี เป็นแบบเรียนการเขียนคำต่าง ๆ แต่แต่งเป็นกลอน เพื่อ เด็กจะจำได้ง่ายและนำไปใช้ได้ เช่นการเขียนคำพ้อง การเขียนคำไทย คำบาลี คำสันสกฤต เป็นต้น

๔) พրษพฤกษาและสัตวากิจาน ประพันธ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๗ เนื้อหาแบ่งเป็น ๒ ตอน กือเรื่องพิชต่อนหนึ่ง และเรื่องสัตว์อิกต่อนหนึ่ง กล่าวถึงการประพันธ์นำร่องสัตว์ตามประเกา (บก.-น้ำ) มาญกเป็นคำประพันธ์ เพื่อให้เด็กจำได้ง่าย และสินทกนองเดียว กันเรื่องพิชกีแท เป็นประเกา พิชรุกขชาติ (ต้นไม้) และติดชาติ (ต้นหญ้า) สัตวชาติ (ไม้เลื้อย) ก็จะช (พัชล่าตันเป็นกอกเป็นกอ) และแบ่งเป็นพิชนา ก และพิชน้ำอิกด้วย การรู้จักชื่อพิชสัตว์เพื่อให้ เด็กเข้าใจธรรมชาติรอบ ๆ ตัว และอิงสถานการณ์นำไปใช้ในการประพันธ์อิกด้วย ที่เรียกว่า พรษณนาขมนกชนนี้ เป็นต้น

- ตัวอย่าง (ชื่อต้นไม้ แม่ ก.กา)

○ ช้าป่าแลช้าปี	นลุลีแลบี้ต๊อ
มะลิล้อพว้าโพ	เหล่าโสนในเสนา
○ ชาลีสาลีกคละ	ชาป่าตะคุสาข่า
มะกอกล้าสำมะ ชา	พระยาสารภี
○ แกกแลกเคนะกะ	กอสละคละตีหมี
หัวเปป้านเดาตีปลี	เดาเทพินะละกอ
○ ไห่เน่ากระเบาปูรุ	ไห่เชรูรูไม้สมอ
ระก้าสำมะล้อ	ไม้ตะกล้อปอกระเจา

○ ประชุมสัมมนา
การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

หนี้ไม่ได้แลกเสลา
ก่อส่ามาเดาพูด...ฯลฯ

- ตัวอย่าง (ข้อสัตว์ที่ดูบ้า)

○ ในเมืองกาด ดูบ้า ม้าลายตามริ้วโภคภัยปะทะหมูน้ำ กระแทะชนนี้ มีอยู่ในไฟ

○ ปะทะหมูดิ กุกุกุจิ ใบวูนีไฟ พะหมูตะเพา หนีห้าก้าว หนูตะเพาไฟ หนูหินนิกลา

○ ในชลไหลด มีจระเข้ใหญ่ เนินคุหา ตื้อไปได้น้ำ มีถ้ำแหง เข้าคู่สาขา ถูกามาไป

○ หมูเหล่านี้ต่างๆ มีเนก้า สรีราษฎร์ใหญ่ ที่นาเป้าอ้อ เต่าพอใจใช่ ที่เจ้าเข้าใจ หายดี อะไง ฯลฯ

4. แบบเรียนสมัยกระทรวงธรรมการ

ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วว่าในสมัยที่ตั้งกระทรวงธรรมการอันเป็นองค์กรของรัฐที่มีหน้าที่ในการดูแลการศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งได้พัฒนามาจากโรงเรียนหลวงสำหรับประชาชนเมื่อ พ.ศ. 2427 กระทรวงธรรมการได้จัดระบบการศึกษาให้พัฒนาไปต่อข้างภาคเรือ ทั้งทางด้านหลักสูตร การเรียนการสอนและแบบเรียน ประกอบกับกิจกรรมการพิมพ์ของไทยเจริญมากแล้ว จึงพบว่า ได้มีผู้เรียนเรียงแบบเรียนสำหรับเด็กเริ่มอ่านภาษาไทยเป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้เรียนเริ่งส่วนใหญ่ ที่มุ่งที่จะเสนอวิธีการเรียนหนังสือให้ได้ในเวลาอันสั้น เพราะเห็นว่าหนังสือแบบเรียนหลวงที่ใช้อยู่นั้น เป็นการทำซ้ำของแบบเรียนที่เด็กๆ ในขณะเดียวกันกระทรวงธรรมการเองก็มีความคิดที่จะปรับปรุงพัฒนาทางด้านแบบเรียนอยู่ ด้วย จะเป็นจังหวะที่ในช่วงระหว่างการร่างกฎหมายการปรับปรุงแบบเรียน แต่พัฒนาระบบโรงเรียน ขยายกิจการโรงเรียน จนสามารถออก พ.ร.บ. ประตอนศึกษาได้ในปี พ.ศ. 2464 (สมบ. ร.๖) ซึ่ง ดือว่าระบบโรงเรียนของไทยเป็นรูปปัจจุบันและสามารถสนับสนุนการประชาชานได้ทั่วถึง

หนังสือแบบเรียนที่สำคัญในช่วงระยะสมัยกระทรวงธรรมการนี้ดังนี้

4.1 แบบเรียนเร็ว (สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ) พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2432

แบบเรียนเร็วชุดนี้ 3 เล่ม คือแบบเรียนเร็วเล่ม 1 เล่ม 2 และ เล่ม 3 ทั้งสามเล่มนี้มีเนื้อหาตามลักษณะความยากง่าย และได้ปรับปรุงให้เป็นแบบเรียนที่เข้าใจง่าย เด็กสามารถเรียนรู้ในระยะเวลาอันสั้น ก่อ 3 เดือน หรือ 1 ปีต่อเล่ม สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเห็นว่า ในชั้นบทเด็กๆ ไม่ต้องจะมีเวลาเล่าเรียนมากนัก ต้องออกมาก่อนที่จะฟัง การที่จะให้เด็กเรียนด้วยหนังสือแบบเรียนหลวงที่ใช้อยู่เดิมนั้น เด็กๆ นักจะเรียนครั้งๆ กlotang ฯ แล้ว ก็ออกจากการโรงเรียนไปในที่สุดก็ถือ ถ่านหนังสือไม่ได้ จึงได้แต่งแบบเรียนเร็วมีการทดสอบให้

ในโรงเรียนขนาดก่อน เมื่อเห็นว่าได้ผลลัพธ์ดีแล้ว และได้รับพระบรมราชานุญาตให้ใช้เป็นแบบเรียนแทนแบบเรียนหลวง ๘ เล่ม ดังกล่าวไว้ตอนต้น

4.1.1 การเรียนเรียง วิธีเรียนเรียงหนังสือแบบเรียนเรียนนี้ได้คำนึงถึงความยากง่าย อุปทานพยากรณ์ดังต่อไปนี้ แล้วแต่ละบทมีได้เสนอแบบฝึกหัดเป็นการทบทวน อีกด้วย เนื้อหาส่วนใหญ่ที่ไม่จำเป็นออกมาก เช่นในการสอนผ่านเสียงตัวสะกด ก็ยกตัวอย่างเพียงที่จำเป็น และให้เด็กได้ฝึกหัดมากขึ้น และคำที่ผ่านไปใช้นั้นส่วนใหญ่เป็นคำที่ มีความหมาย เพื่อให้เด็กเข้าใจเรื่องราวเรื่มต้นแต่หน่วยคำ ไปจนถึงประโยคภาษาฯ เช่น มาดูนา มหาตา ตาตามี กาตุ ตาสาด อามาดู ฯลฯ จะเป็นว่าด้วยเรื่องใด หรือประโยคที่ใช้คำไหนแม่ ก ก จะนั่น จึงเห็นว่าหนังสือแบบเรียนเรียนนี้ได้พัฒนาวิธีการเรียนเรียงจากแบบเรียนหลวงมาก คือเน้นการใช้ คำที่มีความหมาย จะเป็นแบบฝึกหัดหรือตัวอย่างที่ตาม ส่วนในเล่มที่ ๒ และ ๓ ก็เป็นเนื้อหา ที่ขับข้อนมากขึ้นกว่าเล่ม ๑ แต่ต่อมาจะปรับตามกินเล่น ๑ นั่นก็มีการเขียนเป็นประโยค เป็นเรื่อง ราวติดต่อกันบ้างสัก ๆ เพื่อคงความสนใจเด็กนักเรียน

4.1.2 วิเคราะห์เนื้อหา แบ่งพิจารณาเป็นเล่ม ๆ ดังนี้

ก. แบบเรียนเรื่องเล่ม ๑ เริ่มนั่นด้วยพัญชนะ ๔๔ ตัว แบ่งเป็นวรรค ๆ ตาม ฐานที่เกิดเสียงแบบบาติ การประสมสระ เริ่มตั้งแต่ ก.ก. (ก่อนไม่มีตัวสะกด) ผันเสียงวรรณยุกต์ แยกตัวสะกด เนื้อหาดูเหมือนเปลี่ยนไปมากนิด แต่ก็ลักษณะการเรียนเรียงนั้นสร้างความสนใจอยู่ มากคือแต่ละตอนนั้นได้มีแบบฝึกหัดมากนัย เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนและดูดซึม นำคำที่ ปรากฏอยู่ในตอนนั้นมารวมกันเป็นผลลัพธ์ ประโยคภาษาฯ บ้าง เพื่อให้นักเรียนฝึกหัดอ่าน ดัง ตัวอย่าง

- สอนเรื่องพัญชนะ ๔๔ ศิว แยกเป็นวรรค ๆ ชนแล้วนำตัวพัญชนะที่รูปถูกคลึง กันมาเรียงไว้ในที่เดียวกันสลับกัน เพื่อเป็นการทดสอบความแม่นยำ เชิงกว้างของตัวพัญชนะ เช่น

ก ๙ ภ ฎ ฎ ณ ญ
ช ๗ ช ช ម บ ป น
ฉ ๘ น น ก ກ ຕ ດ ฒ
ຫ ๘ ຫ

(แสดงว่าเมื่อนักเรียนสามารถดูภาพพัญชนะได้ถูกต้อง ก็จะตัวพัญชนะได้แม่นยำแล้ว)

- สอนประสมสระ จะเริ่มจากง่าย ๆ ไม่ขับซ้อน และพยากรณ์เสียงวรรณยุกต์ตามอักษรสามหน่วย (อักษรสูง ก กลาง ต) อักษรน่าอ่านรู้ความกล้า และตัวสะกด ตัวอย่าง

ຂ ក ຂ ժ ժ ժ ປ ໜ ໜ ໜ
ງ ກ າ ຫ າ ກ າ ຫ າ ຕ າ ນ າ ພ າ ຫ າ ວ າ ວ າ ຕ າ ສ າ
ໝ ກ ສ ຕ ບ ປ ຈ ຈ ລ ມ ຄ
ໝ ກ ຕ ບ ປ ີ ມ ສ ຕ ຮ ອ
ໝ ກ ທ ໝ ໝ ໝ ໝ
ໝ ກ ຄ ມ ລ ສ ຮ ອ
. ຖ ຊ ມ ຕ ຖ ນ ປ ຸ ອ ຖ າ ດ ຖ ອ
. ດ ວ ຂ ຂ ຕ ດ ປ ຸ ພ ບ ຂ ວ ຂ ດ ທ

(จากบทที่ 1 แบบเรียนเร็ว)

เมื่อสอนไปได้ต่อนหนึ่งก็นำสักเหล่านั้นมาประสม ท่าน ตาม บุนา ງູດູ กระກະ ຕັງ ตาม
ฟ้า กາ ນະລິ ຖູ ລອກ

- สอนเป็นค่าหรือประไยก ใบบทท้าย ๆ บทเรียนเริ่มจะให้อ่านเป็นค่า ๆ วัด และ
ประไยกโดยขึ้นค่าที่พูนมานแล้วในตอนต้น เป็นเสมือนการนำไปใช้ เพื่อให้เด็กนักเรียนเข้าใจถึง
ความหมายอันเป็นความรู้หน้าของ การเรียนหนังสืออีกด้วย เช่น

ເຫັນອາຄຳມາໃຫ້ເຮົາ ເຮົາຈະໄຫ້ເສື່ອເຫຼາ ເຫັນມີເຮືອໄຟຟ້າຄໍາ
ເຮົາມີເຮືອໃນສົ່ລຳ ເຫັນໄປຄູອະໄວນາ ລອກ

(จากบทที่ 14 แบบเรียนเร็ว)

ອາແກເອົາໄກ່ແທ້ ມາໃຫ້ເຮົາ ເຮົາໄປປະເຕ່າສື່ຕົວ ທາໄດ້ໄກ່ແແນ່ມາກໍ່ຕົວ ?

ມີ້າຫາອີ້ຫັ້ນເກົ່າເກົ່າ ເຮົາກີດ້ອົງແກດຸເຫຼາ ເຫຼັ້ມີເຮືອໄຟຟ້າປາປາປາ

ອາແກໃຫ້ເບື້ມາສື່ຫັ້ນຕົວ ເຮົາຈະໄປຕ່ອົກປ່າ ເຮົາກີດ້ໄກ່ຕົ້ນມາເກົ່າຕົວ

ນາຄຸຕຸນ້າຈີ່ ແກັດພະ ຕີບົນຫາອາຫຼືຈີ່

(จากบทที่ 17 แบบเรียนเร็ว)

- การสร้างบทเรียนเป็นเรื่อง ในตอนท้ายเล่ม เมื่อเด็กสามารถจำได้มากแล้ว ก็มี
การผูกเป็นเรื่องสืบ ๆ ประกอบด้วยประไยกง่าย ๆ และประมวลก้าจากที่นักเรียนพบเห็นมาแล้ว
ตอนต้นเช่น เรื่องตากหัวงูโภ, ตาพลอยเป็นงอย หนูແຫວນແຫນອ่อน เป็นต้น ซึ่งสามารถเรื่องนี้
ผู้เรียนเรียงคงสองนิจเด็กให้มีความแตกต่างกันไม่สมประกอน ไม่ควรล้อเลียน ส่วนเรื่องคาดอัน
ตามໄປປາປາປາและตາອູ້ງູ້ຈົດການແນບຈະໄດ້ທ່ອນກລາງນັ້ນ ส่วนคาดอันตามໄດ້ທ່ອນຫວະແລະຫາໄປ
ซึ่งเรื่องนี้ນໍ້າຈະสอนให้รู้กันกລາງນັກຈະເປັນຜູ້ໄດ້ປະຢັນ (เนื่อเรื่องเหมือนเพลงທາອັນກົນທານາ)

ข. แบบเรียนเร็วเล่ม 2 เริ่มตัวบทการใช้ไม้ลາຍໄມ້ມັວນ ເໜີ້ຫາສ່ວນໃຫຍ່ເປັນການ

ศึกหัดต่อจากแบบเรียนเรื่องเด่น 1 เน้นการเขียนหนังสือได้ถูกต้องแม่นยำมากขึ้น และคำที่ยากกว่าเด่น 1 จะเป็นจึงมีแบบศึกหัดให้เด็กนักเรียนได้ฝึกฝนในการเขียนมากกว่าการอ่านดังเด่น 1 ดังนี้

- การสอนไม้มันลาຍไม้ม้วน เริ่มจากการสอนสาระในไม้ม้วน 20 คำ แล้วศึกษาให้อ่านโดยนำคำอื่น ๆ มาประกอบเพื่อแสดงความหมายของคำไปด้วย เช่น

ใจคน ใบมือ ในหิน ใบไม้ ใจ คันได ช้างใน คำใบ ตีใจ
ยันได หัวศีต ใบเรือ หายใจ เท่าใจ ช้างใต้ สัมภารain ใจกลาง
ในเรือน ใต้เท้า ทองใบ ฯลฯ

แบบฟึกหัดบันทึกนักเรียนเขียน - ตามด้วย โครงภาษาเรา เข้าอยู่ในกลุ่ม ๆ ผู้ใดอยู่ในครัว
เข้าออกบ้านตัวเป็น น้ำให้หลอกลวง เจ็บตักลวงให้ดู สังนั้นได้ในชา

นั่นตามใจอุ่น พื้นใช้ให้สัมมา ตาแกร็กครัวซัน ฯลฯ

แบบฟึกหัดให้นักเรียนสังเกตคำไม้ม้วนที่ผิดกับไม้มันลาຍ (จะหาคำที่เสียงเหมือนกันมา
เพียนไว้)

ใจคน - ใบคนสองปี, หัวศีต - ฉุดได้, ให้เงิน - ร่องให้, ผู้ใจ - บันได,
น้องสารไก่ - รักไก่ - ตะไคร่น้ำ, ใบบัว - ต้นสาปีบ, น้ำใส - ผสกนไส,
ผ้าไหม - ผ้าไหม, ฯลฯ

- สอนไม้มันลาຍมีตัว บ.ท้าย ให้วิธีเขียนเดียวกันกับการสอนไม้ม้วนไม้มันลาຍ คือมีการ
ทำแบบฟึกหัดเพื่อให้นักเรียนได้ศึกหัดภาษาให้มากที่สุด ดังนี้

ใจ	ว่า ของควรกล่าว	นาไปลย	ว่า ตอบไม้ที่ร้อยเป็นพวง
อาไครย	ว่า พึงพัก	อุประไนย	ว่า สิ่งที่ควรนำมาเปลี่ยน
สงไสยก	ว่า แผลลง	น้ำไสยก	ว่า ความอาไครย
ใจ	ว่า ขณะ	อะสงไขย	ว่า ร้อนและคอดๆ
ใจ	ว่า ความเสื่อมของอาบุ	ไนย	ว่า เนื้อความ ฯลฯ

(การเขียนต่างกันปัจจุบัน คือ สมัยก่อนเขียนด้วย “ไอบ” ปัจจุบันใช้ “อ๊บ”)

แบบฟึกหัดให้นักเรียนอ่าน

ไปทางไก่ลงจะร้องไก่ บางคนบ่นว่าไก่ไก่ไม่นา ก คนมาอาไครยอยู่ด้วย
บ่อก่ออาไครยนาข นาขี้ได้อไครยให้สอยบ่อก คำที่ว่าขี้ขานนี้ยังคงไสยก
รนข้าศักหนี่เรวน์ไชข ถ้าเมื่อยู่ในป่าหนาไปลย ฯลฯ

ให้นักเรียนทำแบบฟึกหัดเดินที่ในช่องว่าง เช่น

พุคค่อง ๆ อุ๊.....ก็ได้อัน ลุงจะ.....การทำงานอัน.....หรือ

หรือให้หาคำไม้มลบที่..... บ. ท้าความสามารถช่องว่าง เช่น

เวลาปีงบประมาณ.....

ของประจำ.....อันตราย

ผู้ใหญ่อาชญากรรม.....ให้พร

นี้.....แก้ไขศักดิ์

คนมากพาก.....ในศาลา

คนที่เกย์เพื่อพา.....กัน

เจ็บปวดภายนอก.....ไม่ได้รับชัด

อาบุญอยู่ในมีชัยเดือน.....

อาร์อิยพวง.....ให้แก่หกาน

จะเห็นได้ว่าการเสนอบทเรียนในหนังสือแบบเรียนเป็นวิธีการใหม่ ๆ สร้างความสนใจแก่นักเรียนไม่น้อย โดยเฉพาะการหาตัวอักษรคำภาษาไทยไว้ในบทเรียนนั้น เป็นคำที่มีความหมายเกินทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการให้ความหมายต่อการเรียนแก่นักเรียนมากขึ้น แต่เสียดายที่คำเหล่านี้ไม่สูตรชื่อของไทยกับภาษาอังกฤษที่ใช้ในชีวิตประจำวัน อีกประการหนึ่งการที่แบบเรียนฝึกหัดนั้น ช่วยให้นักเรียนฝึกสังเกตการใช้ภาษาในการเรียน และช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกคิด รู้สึกใช้ความคิดของตนเองและหาคำที่เหมาะสมมาเติมในช่องว่าง ซึ่งเป็นฝึกการเขียนถูกต้องอีกด้วย สกอนจะเห็นนี้ยังเป็นพื้นฐานของการฝึกเรียนความอิกริสศ敦หนึ่งด้วย

ค. แบบเรียนเรื่องเล่ม ๓

แบบเรียนเรื่องที่ ๓ เล่ม กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงนิพนธ์ โดยมีพนักงานในกรมศึกษาธิการเป็นผู้เขียน เช่น หมื่นเอกเจ้าประภากร และ พระยาวิสุทธิชัยศักดิ์ (ม.ร.ว.เปียงมาลาฤทธิ) เนื้อหาแบบเรียนเรื่องเล่ม ๓ นี้ พระยาวิสุทธิชัยศักดิ์ เป็นผู้แต่งเสียงโดยมาก และพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๓๒^(๘) (พิมพ์คราวเดียวกันทั้ง ๓ เล่ม)

วิธีเรียนเรียง เรียนเรียงเป็นความเรียงอักษร และแบบฝึกหัดปัจกันไป ซึ่งในเล่ม ๓ นี้ จะเห็นความเรียงอักษรอยู่มากกว่าเล่ม ๑ และ เล่ม ๒ เพราะหัวส่องเล่มนั้น เสนอบบทเรียนให้อ่านและแบบฝึกหัดเป็นส่วนใหญ่ เพราเดือนักเรียนเพิ่งเริ่มเรียนจึงยังอ่านหนังสือไม่ได้ดี จะไม่เข้าใจคำอักษร ส่วนเล่ม ๓ นี้เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นโครงสร้างของภาษา คือไวยากรณ์ ให้แก่ ชนิดของคำ (คำชี้อกริยา คำคุณ คำวิเศษณ์ คำต่อ คำออกเสียง คำแทนชื่อ) และการเรียงคำในประโยค รวมถึงวิธีการแต่งประโยค และภาคเก็บปัจจัยความ (อ่านเอาเรื่อง) ฉะนั้นการเรียนเรียงจึงเป็นความเรียง อักษรยกยุกเกณฑ์ทางด้านโครงสร้างของภาษาเป็นตอน ๆ เมื่อเข้าใจแล้วทดลองทำแบบฝึกหัด ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้คิดคำหากคำมาใส่ มาตอบ ซึ่งเป็นการฝึกหัดทวนการเรียนไปด้วย เมื่อหายแย่เป็น ๓ ภาค คือ

1) ภาคที่ ๑ ว่าด้วยชนิดของคำ (คำ ๗ ชนิด ตั้งกล่าวข้างต้น) และการสร้างประโยค

2) ภาคที่ ๒ ว่าด้วยวิธีแต่งประโยค การสัมพันธ์ประโยค

^(๘) ศาสตราจารย์ เนียมธรรมรัตน สุนทรฤทธิ์ เรื่องเดิม, หน้า ๓๒.

๓) ภาคที่ ๓ ว่าด้วยการอ่านเก็บปัจจุบัน และการข้อความให้เหลือใจความสำคัญ

หัวข้อการสอนบทเรียน

บทที่ ๑ อ่านประวัติ

ม้ากินหญ้า ช้างเล่นกัน เสือกัดเนื้อ คนทำนา ชาวบ้าน ตามหัวเราะ ปีขา
หุงขา (เข้า) เด็กเรียนหนังสือ กรุงอบใจศิษย์ แขกจูงแพะ วัวไก่หมู แมวกัดหนู
กลางดึกแล้ว พรานยิงเนื้อ ฯลฯ

บทที่ ๒ ให้เรียงคำให้ถูกต้อง

กินกาแฟ (เข้า) กินสวนท่า ปลาแห่งว่าย เข้า (เข้า) หุงขา ตาฟินผ่า ร้องให้
หลาน กาปลาริบบ์ ลาเว่อต่อ มอไซแพลล์ หอยหุกหุก กินนมถูก คนท่านขอ
ศักดิ์สิทธิ์ ฯลฯ

บทที่ ๑๒ ค่ากริยาบางคำต้องมีคำชี้อ (นาน) ต่อเข้าช้างท้ายอีกคำหนึ่งจะได้ ความ เช่น

(การอธิบาย กรรมการข้า ในหนังสือแบบเรียนเรื่องเล่ม ๓)

ปลาฯ - น้ำ ลังชิ้น - ต้นไม้ พรานยิง - เนื้อ กินขา - นา
ชิ้นขา - สวน กาแฟ - แพลล์ กินดอก - บ่อ แม่กล่อง - ถูก
ชายเด็บงหลาน ไก่ฟัก - ไข่ ฯลฯ

บทที่ ๗๙ ให้สังเกตหัวข้อของประวัติคนในการเรื่องนี้

ก้าวหนึ่งถูกก้อนเนื้อ ก้าบบันมาเจ็บอยู่ที่ต้นไม้ หมาจึงขอกลับหนึ่งหันกลับ
บอกกาก้าไม่รู้เท่าหมายจึงจอก อื้าปากร้อง ก้อนเนื้อกัด หมาจึงขอกลับก้อน
เนื้อไว้จะกิน ฯลฯ

4.1.3 อภิปรายหนังสือแบบเรียนเรื่อง เล่ม ๑, ๒, และ ๓

หนังสือแบบเรียนเรื่องทั้ง ๓ เล่มนี้ ได้เพิ่มเติมการนำเสนอเนื้อหาต่างไปจากแบบ
เรียนหลัก คือพยายามที่จะเดล็อกสารคำศัพท์ที่ไม่คุ้นเคย แลดีก็เดล็อกกันไว้ตั้งแต่วัน
ที่นักเรียนนัดอ่าน "ได้รู้ นักเรียนได้ใช้ศิลปะการเรียนเรียงที่เป็นแบบเรียนมากขึ้น เช่นนี้แบบฝึกหัด
มีการทบทวนเนื้อหาที่เรียนมากแล้ว โดยเฉพาะในเล่ม ๒ และเล่ม ๓ นั้น พบว่าแบบฝึกหัดส่วนใหญ่
มีลักษณะกระตุนให้นักเรียนคิด สร้างเสริมความคิดของนักเรียน เช่นการหาคำมาเติมในช่องว่าง
ให้สังเกตประวัติและเข้าใจประวัติ แหล่งที่มาของภาษาที่ถูกต้องตามจิตวิทยาการ
เรียนรู้ ไม่เพียงแต่ท่านนี้ในแบบเรียนเรื่องเล่ม ๓ ยังมีส่วนที่ฝึกการใช้ภาษา เพื่อที่นักเรียนจะได้

นี้ไปใช้ในช่วงต่อๆ ๆ หรือออกไปปราบราชการ แห่ง การอ่านแก้ไขความ หรือการบอความ รวมทั้ง การแต่งความ ว่าด้วยการลงกล่าวไม่ปรากฏอยู่ในแบบเรียนหลักสูตร ๖ เล่ม การใช้แบบเรียนเร็ว ๓ เล่มนี้เป็นระบบมากขึ้น เพราะครุสันตามบทเรียนนั้น นักเรียนจะได้เรียนรู้ในรูปแบบคล้ายๆ กัน ส่วนแบบเรียนหลักสูตรนั้น ถ้าครุ (พระภิกษุ) เป็นผู้มีความชำนาญในการสอน อาจจะสอดแทรกแบบฝึกหัดให้นักเรียนได้เขียน ได้เรียงความบ้างแต่ในแบบเรียนเร็วนี้เป็นส่วนหนึ่งของบทเรียน ฉะนั้นนักเรียนทุกคนจะต้องค่านตามขั้นตอนในบทเรียนเหล่านั้น จึงเชื่อว่านักเรียนที่จบการเรียนแบบเรียนเร็วนี้สามารถที่จะมีความรู้ภาษาไทยที่จำเป็นจะใช้การอย่างต่อเนื่องต่อไปจากแบบเรียนหลักสูตรนั้นนักเรียนเรียนจบก็ ๖ เล่มจะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางภาษาอย่างดีมีความรู้ สามารถสอนผู้อื่นได้ อธิบายกฎหมาย เอกสาร ตกลดชนบทสถาณในเรื่องการเขียนถูกต้อง แต่ ไม่แน่ว่าจะแต่งประโยคหรือเรียงความได้สักทีเดียว

ฉะนั้น จึงเห็นว่าแบบเรียนเรานี้ได้พัฒนาไว้สำหรับเวลาสอน ภาคเรียนรวมทั้งวิชาการไม่สอนบทเรียนอย่างมีประสิทธิภาพหลักด้วย อันเป็นแบบอย่างแก้แบบเรียน ที่สร้างขึ้นมาในสมัยหลังๆ ซึ่งเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของการพัฒนาแบบเรียน จึงพบว่าในช่วง สมัยกระทรวงธรรมการดำเนินกิจกรรมศึกษาของรัฐนี้ มีแบบเรียนอื่นๆ อีกจำนวนมาก ดัง ฉะนี้

4.2 แบบสอนอ่าน ของกรมศึกษาธิการ (หารายปีรับตัวธรรมภาคฯ แต่ง)

เป็นหนังสือแบบสอนอ่านเบื้องต้น ใช้เป็นแบบเรียนคู่กับหนังสือแบบเรียนเร็ว นี้อ่านร่วม กับบทเรียนภาษาไทยที่ทางค้านภาษา แบบเรียนนี้ใช้คำนักเรียนอ่านหนังสือได้บ้างแล้ว คล้ายๆ หนังสืออ่านเสริมประสบการณ์ในปัจจุบัน ทำให้นักเรียนมีความรู้รอบค้า เริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัว เช่นสัตว์ต่างๆ ด้านไม้ การประกอบอาชีพ เรื่องเวลา เงิน เศรษฐุ์ และประเพณี

1) การเรียนเรียง การเรียนเรียงจะเสนอบทเรียนเป็นตอนสั้นๆ เพื่อให้อ่านรันเดีย หรือครึ่งเดียวของหนังสือ ในการฝึกให้นักเรียนอ่านเข้าใจความ (อ่านเอาเรื่อง) รู้เนื้อหา ของเรื่องนั้นๆ ฉะนั้นเนื้อเรื่องจึงเป็นเรื่องที่เหมาะสมแก่รายเดิมจะต้องรู้หรือเด็กๆ ควรรู้ เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ตัวต่อตัวไปปัจจุบันเรื่องราวทางสังคม เห็นกันก้าวทันทุกตอน ตอนสั้นๆ เป็นต้น ศึกษาการเรียนเรียงมีเป็นความเรียงให้คำน้ำเสียงๆ ประโยคไม่ขับซ้อน แบ่งเนื้อหา เป็นตอนๆ และเป็นเรื่องๆ แต่ละเรื่องนั้นไม่เกี่ยวนี้องกัน คือจบอยู่ในตัวของเรื่องนั้นๆ

2) วิเคราะห์เนื้อหาของแบบสอนอ่าน หนังสือแบบสอนอ่านชุดนี้ ๔ เล่ม แต่ละเล่มมีเนื้อหาต่างๆ เริ่มตั้งแต่ก้าวแรกๆ ประโยคภาษาฯ และเนื้อหาเป็นเรื่องปกติๆ ตัวไหนเล่มที่ ๑ และข้างก้าวแรกออกไปเป็นลักษณะอิงเล่มที่ ๔ ดังนี้

- เล่ม 1 เป็นเรื่องเกี่ยวกับสืบค้นและสั่งของเช่น เรื่องนักกระชอก⁽⁹⁾ นกเก้าแมว หนู แมว ช้าง วิชิตหัวหม้อข้าว หลังค์ ต้นไม้ น้ำ ในเนื้อหาเล่ม 1 นั้นไม่มีเรื่องนักงาน แต่เป็นเนื้อหาทางความรู้รอบตัวสำหรับเด็กๆ

- เล่ม 2 มีเรื่องข้าวที่เรา กิน กระดาษ นาฬิกา การต่อเรือ ปลูกบ้าน นาไปด้วย สถานที่ท่องเที่ยว และการค้า เป็นต้น เป็นเรื่องรอบตัวที่ห่างไกลไปอีกหันหนึ่ง

- เล่ม 3 เป็นเรื่องหลากหลายแบบ มีนิทานคดีธรรม (อาจหมายประเสริฐอักษรนัติ วนิช) และเรื่องดันไม้ต่างๆ เช่น ข้าวโพด ต้นมะม่วง ต้นทุเรียน ต้นยาสูบ ฯลฯ

- เล่มที่ 4 เนื้อหามี 5 เรื่อง คือ เวลา อัญมณี เครื่องดื่ม ผู้ปกป้องและประเพณี หากเรื่องทั้งห้านี้จะสอนให้เด็กเรียนรู้ถึงสภาพสังคมที่ตนอาศัยอยู่ และหน้าที่รับผิดชอบต่อบุคคลอื่นๆ เช่น พ่อแม่ ญาติพี่น้อง และหน้าที่ของสามีและภรรยา และหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมอันกว้าง เห็นทุกนาฬิกา ผู้ประกอบ พระมหากรุณาธิคุณ รวมถึงประเพณีอีกด้วย นอกจากนี้ ยังเน้นให้รู้จักกฎหมายนิรธรรมเนินประเพณีอีกด้วย

3) อดีประหนังสือแบบสอนอ่าน หนังสือแบบสอนอ่านชุดนี้เป็นหนังสือที่ให้ความรู้พื้นฐานในการคำนวณในสังคม ซึ่งมีถ้อยคำและหน่วยนับภาษาไทยในปัจจุบันนี้ เพราะไม่เพียงแต่จะเป็นแบบฝึกหัดอ่านแบบฝึกหัดก็จะใช้ในการอ่านอย่างเดียว เนื้อหาที่อธิบายในบทเรียนนั้นยังให้ความรู้เรื่องรอบตัวในสังคมอีกด้วย รวมทั้งส่งเสริมให้เด็กรู้จักรับผิดชอบต่อสังคม อาจจะเรียกว่าเป็นหนังสือสังคมศึกษาเบื้องต้นก็ได้

ต่อมาแบบสอนอ่านชุดนี้ได้มีการปรับปรุงแก้ไข ตัดบางเรื่องออกและเพิ่มบางเรื่อง เพื่อให้เหมาะสมแก่สมัยและชั้นเรียนของเด็ก วิธีการเรียนเรียงซึ่งคงเดิม คือเป็นนักเรียนบรรยายแบบความเริงร้าง และเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “แบบสอนอ่านเบ็ดเตล็ด”⁽¹⁰⁾

4.3 หนังสือแบบเรียนใหม่ เด็กประชารัฐศึกคัมภีร์ แต่ง

จากการใช้หนังสือแบบเรียนเร็ว ตั้งแต่ พ.ศ. 2432 เป็นต้นมาจนถึง พ.ศ. 2441 ให้การปรับปรุงแบบเรียนและหลักสูตรอีกครั้งหนึ่ง ในครั้งนี้ใช้หนังสือแบบเรียนใหม่ ของจักรราษฎร์ ธรรมศักดิ์คัมภีร์ ซึ่งได้แก้ไขจากแบบเรียนเร็ว เนื้อหาการใช้แบบเรียนเร็วนี้ประกอบด้วย กฎกติกา ที่สอนเด็กตามวิธีการของแบบเรียนเร็ว เด็กจะอ่านหนังสือออกได้เร็วกว่าแบบเรียนสูญญ์ไกรราษฎร์

(9) น่าไปรักภูมิในประภาศาสดากลุ่ม พ.ศ. 2438 ให้ใช้หนังสือแบบสอนอ่านนี้ในภาคีขั้น 1 ชั้น 1 รวมอยู่ในแบบเรียนเร็วเล่ม 1 ด้วย.

(10) ศาสตราจารย์เบญจกุล ศุนทดุล. เรื่องเดิม, หน้า 40.

ถ้าครุ่งสอนเป็นครุ่งที่ฝึกหัดมาดีแล้ว แต่ถ้าครุ่งที่ไม่วรู้จะสอนเมื่อเออบนเรียนเร็วไปใช้จะปรากฏว่าไม่เต็กลาลายคนเมื่อเรียนจนจบเล่นแล้ว อ่านหนังสือไม่ออก จนเป็นภาระต่อภารกิจ แบบเรียนนี้ สูญเสียเวลาและก่อให้เกิดความไม่สงบในชั้นเรียน ทำให้ขาดความสนใจในเรียน ไม่สามารถเข้าใจได้ จึงควรสอนแบบเดียว แต่ต้องสอนให้เข้าใจได้ แบบเดียวที่ดีที่สุดคือ “แบบเรียนที่สอนให้เข้าใจได้” ที่สอนให้เข้าใจได้ ไม่ใช่สอนให้เข้าใจได้ แต่สอนให้เข้าใจได้

1) วิธีเรียนเรียง เสนอบบทเรียนสักกว่าหนังสือแบบเรียนเร็ว โดยเฉพาะเรื่องแม่สะกอ การสอนให้เด็กรู้สึกตัวอักษรก่อนได้เรียงตามลำดับอักษรไทย (ก ข....ช) แต่เริ่มจากพยัญชนะที่มีรูปร่างง่าย ๆ และออกเสียงเริ่มฟื้นฟูปาก เช่น บ ป เป็นต้น นอกจากนี้ยังสอนอักษรสองตัวละตอนแก่ครุ่งเพื่อเป็นการสอนให้ถูกต้องตามความรู้ความสามารถของนักเรียน เช่น “การสอนต้องอาศัยครุ่ง ช่วยทำเสียงให้ฟังชัดเจน เวลาเด็กอ่านติดครุ่งต้องไม่ขอมบอกให้ง่าย ๆ เป็นอันขาด แต่ต้องทำเสียงและปากล้อให้เด็กประไถกเสียง (ผันเสียง) ได้ถูกต้องเอง ชั้น ต า - ม ก็ออกเสียง “ต้า” แล้วเม้มรับฟื้นฟูให้เกิดเสียง “ນ” แต่ ก น ไม่ให้เด็กออกเสียงเองได้ว่า “ทาน” ห้ามน้ำให้สะกอ เสียงพยัญชนะ หรือเสียงสรร เข่นสะกด บ-บ-ช-ช → เหยชด เป็นอันขาด ต้องสะกดค่าวาเหยช-ด → เหยชด...”

2) วิเคราะห์เนื้อหา หนังสือแบบเรียนใหม่แบ่งเป็น 2 ภาค ภาค 1 มี 25 บท และแบบเรียนใหม่เล่ม 1 ภาค 2 มี 29 บท (บทที่ 26 – 54) ต่อขั้นการสอนบทเรียน

บทที่ 1 บ ป (มีคำสั่งกำกับว่า) “ให้นักเรียนสังเกตพยัญชนะ 2 ตัวที่มีรูปคล้ายกัน ก ข บ ป และอ่านออกเสียงให้ถูก แล้วจึงให้รู้จักสรระที่มีรูปคล้ายกัน ก ข ต ด ล ร น และประสมกับพยัญชนะที่รู้แล้ว อ่านเป็นคำ แต่การอ่านห้ามไม่ให้ออกเสียงสรระ เช่น บ ก บ ต ต้องอ่าน บ บ ก ก ที่เดียว และเมื่ออ่านเป็นคำแล้ว จะแบ่งเรียนเป็น 3 บทตามบรรทัดที่คั่นไว้ก็ได้”

	บ	ก	ห	ห	ป
บ	ก	ห	ห	ป	ป
	บ	ก	ห	ห	ป
บ	ก	ห	ห	ป	ป
	บ	ก	ห	ห	ป
บ	ก	ห	ห	ป	ป

(11) ศาสตราจารย์เบญจวรรณ สุนทรดุล, เรื่องเด็กกับ หน้า 82

ນ	ປ	ນ	ມ	ເມ	ກ	ນ	ປ
ເມ	ປ	ນ	ນ	ນ	ນ	ນ	ນ
ນ	ມ	ນ	ປ	ນ	ນ	ນ	ນ
ນ	ນ	ປ	ນ	ນ	ເມ	ນ	ນ
ປ	ນ	ປ	ນ	ນ	ນ	ນ	ນ

ໆ

នอกจากนี้ยังมีคำสั่งให้เด็กนักเรียนศึกษาตามมือ ทบทวนบรรทัดหนาๆ หนึ่ง ซึ่งเป็นการบอกรวบรวม

บทที่ 11 อักษรควบ มี 3 ตัวคือ ຮ ຕ ວ (มีคำสั่งว่า) สอนอักษรควบ ให้นักเรียนออกเสียงอักษรควบ

ກ - ກີ	ກຣ - ກຣີ
ປ - ປົ	ປລ - ປລາ
ຊ - ຊາ	ຊອ - ຊອາ

หัวปลี ตัวปลา มือขา เทวไป แควอ่าวໄຊ ติตรา กຄໄກດູ ເກດີຍກດອ ບັງຈາ ເຂະປຽງ ປະຈຳ ປະຈຸ ປິຈີ່ ແປ່ງໄປ່ ຄຽວຕຳ ເພດີຍາ ເພດີໂພດ ໄກແປລ ເສພດ ເພຮະເຂະ ແພຣີຕຳ ພຸດສີ ເກຕາ ຈັດາ

บทที่ 35 อักษรสูงนำอักษรต่ำ มีตัวสะกด เสียงตามตัวนำ (มีคำสั่งว่า) “ให้ใช้วิธีประโยก (การผันเสียง) เสียงของ หนา-ນ หนาม ຖຸກຕໍາ ຫ ນ້າ จะได้ประโยกเสียงแม่นยำ และอ่านหนังสือได้คล่องเร็ว”

หนາ - ນ	หนາມ	ຫຼືອ - ອ	ຫຼືອງ	ຫລວງ
		ຫລາມ		ຫຼືອນ
ຫຼືຍ - ວ	ຫຼືຍ້າ	ຫວາຍ	ຫມາ - ກ	ຫມາກ
	ຫວັງ	ຫລວງ		ຫຍາກ

ໆ

ผู้ดูแลฯ ทราบ ไม่ทราบຫานາ อย่าทำช้ำใจของหน้า ผู้ใหญ่ชูงลูกหลวง และมาดูงานจนถึงหน้านา ซึ่งรองเท้าสวมกันหนานา ท้าอย่าผลิตภัณฑ์หนานามันดำเนิน

ໆ

3) อภิปรายหนังสือแบบเรียนใหม่ หนังสือแบบเรียนใหม่ได้พัฒนาจากแบบเรียนเดิม

อิอกชั้นหนึ่งก็คือมีการบอกรวบส่อนแก่ครุญส่อน เพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของผู้เรียนเรื่อง และเป็นประวัติชนน์แก่นักเรียนอิอกไสเดหนึ่งด้วย สำนวนี้อ้อเรื่องนั้นดำเนินเหมือนกับแบบเรียน เรียนเพียบย่อกว่า กล่าวคือ ศดสำนวนที่น่าเบื่อหน่ายออกไป คงเหลือสำนวนที่จะเป็นประวัติชน์สำหรับ การเรียนรู้จริง ๆ และค่าทุกคำที่นำมาเรียนเรื่องจะเป็นคำที่มีความหมายใช้ได้ในภาษาไทย จะนั้น ในการใช้แบบเรียนนี้ให้มีความน่าสนใจมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ ดังที่เจ้าพระยาธรรม-ศักดิ์มนตรีมีความเห็นว่า “หนังสือจะไม่เป็นครุหนอนในจิตความดี และบูลภาพบรรพกิจ ครุจะ ต้องเป็นครุอย่าง”⁽¹¹⁾

4.4 แบบสอนอ่านใหม่ (เจ้าพระยาธรรม-ศักดิ์มนตรี)

หนังสือแบบสอนใหม่เป็นหนังสือที่ใช้กับแบบเรียนใหม่ ในสักษณะหนังสืออ่าน เสริมประสบการณ์ก่อนเมื่อนักเรียนอ่านหนังสือได้แล้วจะได้มาอ่านหนังสือแบบสอนอ่านใหม่ เพื่อ เป็นการฝึกฝนและฝึกนิสัยรักการอ่าน แต่เมื่อพิจารณาทางด้านเนื้อหาแล้วมีสัญญาณเป็นหนังสือ ความรู้ทางธรรมชาติศึกษา(ภาคที่ 1) น้ำใจนักกิษา(ภาคที่ 2) และสังคมศึกษา(ภาคที่ 3)

1) วิธีเรียนเรียง ไข่ค่าง่าย ๆ มาเรียนเรียงเป็นเรื่องต่าง ๆ ที่เด็กสนใจ และควรรู้สำหรับเด็ก โดยใช้วิธีอธิบายแบบความเรียง ดำเนินเนื้อเรื่องเป็นเรื่อง ๆ ตอน ๆ ไม่เกี่ยวเนื่องกันแต่จะเรื่อง กับสมบูรณ์น้อยหานในตัวเอง แต่ละบทอธิบายการแทรกข้อควรรู้ประจำบท ซึ่งเป็นคำสอนง่าย ๆ เช่น “กรงน้ำป่าไม้ไช่นักกิษา” เป็นต้น

2) เนื้อหาของแบบสอนอ่านใหม่ เนื้อหาแบ่งเป็น 3 ภาค คือ

- ภาคที่ 1 เรื่องธรรมชาติศึกษา กล่าวถึงธรรมชาติรอบตัวเพื่อสอนให้นักเรียนรู้ธรรมชาติ รอบตัว และรู้สึกสังเกตความเป็นไปและการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ซึ่งเป็นวิธีการศึกษา วิทยาศาสตร์เบื้องต้น บทเรียนจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับ โลก สัตว์ และพืชต่าง ๆ

- ภาคที่ 2 เรื่องที่สอนให้มีน้ำใจนักกิษา อธิบายถึงน้ำใจซึ่งไว้ใจให้คนเป็นน้ำใจที่สุภาพ และรักเกียรตินบทเรียนจึงเสนอเรื่องวิธีเล่นกีฬาของไทยแบบต่าง ๆ เช่น น่องนูช่องผ้า ตีนบิน โพงพาง เป็นต้น

- ภาคที่ 3 เรื่องสังคมศึกษา ให้รู้เรื่องหน้าที่ของพลเมืองคือ รู้หน้าที่ของพลเมืองอันพึง ประพฤติปฏิบัติต่อประเทศชาติ บทเรียนในภาคที่ 3 นี้ยังเน้นถึงเรื่องบุคคลสำคัญของโลก เช่น พอลเรนซ์ ไนติงเกล, เอ็นรี ฟอร์ด เป็นต้น

(11) เจ้าพระยาธรรม-ศักดิ์มนตรี, แบบเรียนใหม่ เล่ม 1 ภาค 1 (ในเรียนช่างพิมพ์รัตน์สังฆ, 2481) สำนัก หน้าที่ ๘.

๓) อภิปรายหนังสือแบบสอนอ่านให้หมู่ ตามภาษาที่จะเป็นหนังสืออ่านและในประสนการด้วยกันต่อ - เป็นแบบศึกษาให้นักเรียนอ่าน และได้ความรอบรู้ในคัว พร้อมที่ได้สอนแนวคิด ใจไป ให้เด็กเข้าใจสังคมแวดล้อมตัวเองทั้งที่ใกล้ตัว และไกลตัว ไม่เพียงแต่ท่านนั้นหังเป็นหนังสือ ที่สอนธรรมชาติศึกษาและวิทยาศาสตร์พื้นฐาน รวมทั้งสังคมศึกษาแก่นักเรียนอีกด้วย

4.5 หนังสือแบบเรียนอื่น ๆ

ในสมัยกรุงธนบุรีมีการปรับปรุงหลักสูตรและแบบเรียนนั้น (พ.ศ. 2430 – 2453) ปรากฏว่าได้มีแบบเรียนขึ้นมาหลายเล่ม นอกจากเล่มสำคัญ ๆ ที่บังคับให้เป็นแบบเรียนที่กล่าวแล้วขึ้นมาในหนังสือแบบเรียนอื่น ๆ อีกหลายเล่มที่สกัดมาจากแบบเรียนเดิมที่หัดอ่านหนังสือไทย เช่นเดียวกับแบบเรียนที่บังคับให้เป็นแบบเรียนหลักนั้น แต่หนังสือเหล่านี้ไม่ได้รับความนิยมใช้เป็นแบบเรียน ได้แก่

1) มูลปกรณ์ ของจนมั่นศรีสารลักษณ์ หนังสือชุดนี้มี 3 เล่ม กือเล่ม 1 เล่ม 2 และเล่ม 3 ทั้งสามเล่มนี้มีเนื้อหาบทเรียนยากง่ายตามลำดับคือ เล่ม 1 มาตราก แม่ ก.ภ. เล่ม 2 เป็นมาตรา แม่ ก ก. กน กน กะ เล่ม 3 เป็นมาตราแม่ ก ก. กน วิธีเรียนเรียงองออกเสียงอ่อนที่เรียน แล้วจึงให้ตัวอักษรภาษาไทย คือรวมรวมคำเดียชา คำประสม รวมทั้งแต่งเป็นประไบค์ให้เป็นแบบศึกษา แต่งเป็นเรื่องนิทานสุภาษิต และอธิบายคำพังเพย

หนังสือมูลปกรณ์นี้ ปรากฏว่าได้พิมพ์เมื่อ ปี พ.ศ. 2432 (พร้อมกับหนังสือแบบเรียนเช่น) และเข้าใจว่าคงได้ใช้เป็นแบบเรียนอยู่บ้างบางโรงเรียน แต่คงไม่ได้ใช้บังคับเป็นแบบเรียนทางราชการ

2) อักษรวัช วิจิวาก วากษัณพันธ์ และดันกดักษา ของกรมศึกษาธิการ เป็นหนังสือแบบเรียนไทยการ์ตูน ซึ่งใช้ได้ในระดับเรียนที่สูงกว่าแบบเรียนปกติ เนื้อหาเป็นเรื่องไทยการ์ตูนที่เรารู้จักแล้วนั้น ในที่นี้จะไม่กล่าวถ้วนถ้วนละเอียด เพราะเป็นตัวเรียนมากกว่าเป็นแบบเรียน แต่หนังสือเล่มนี้ก็ใช้ในหลักสูตรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2438 ในระดับประไบค์ 2 ชั้น 2

5. สรุปห้ายบท (สิ่งที่ควรจำ)

- พ.ศ. 2414 เริ่มตั้งโรงเรียนหลวงในพระบรมมหาราชวัง เริ่มใช้แบบเรียนหลวงของพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย)
 - ตั้งกรมศึกษาธิการ พ.ศ. 2430 แต่พัฒนามาเป็นกระทรวงธรรมการเมื่อ พ.ศ. 2435
 - ขยายโรงเรียนหลวงสำหรับประชาชน พ.ศ. 2427
 - มีการสอบไล่หนังสือไทย พ.ศ. 2427 โดยใช้หนังสือแบบเรียนหลวงเป็นเกณฑ์ในการทดสอบความรู้

- ใช้แบบเรียนเรียนแบบเรียนหลักสูตร พ.ศ. 2432
- มีการใช้หลักสูตรการศึกษาเป็นลักษณะอักษรคั่งแรก เมื่อ พ.ศ. 2438
- หนังสือแบบเรียนหลักพิมพ์คั่งแรก พ.ศ. 2414 จำนวน 2,000 ฉบับ
- หนังสือมูลนิธิบุรพกิจ มีวิธีการเรียนเรียงพัฒนาฯ ครุปแบบของแบบเรียนสมัยก่อนหน้านี้
 - หนังสือมูลนิธิบุรพกิจ สอนการอ่านหนังสือเป็นแม่ ๆ ตามลำดับ แต่ละแม่จะสอนหนึ่ง "ได้แหกเรื่องพระไชยสุริยา" ของสุนทรภู่ เพื่อเป็นการทบทวนการอ่านที่เรียนมาตอนต้น
 - ภาพชีวิตพระไชยสุริยา นักจงใจค้าขาย ๆ เหมาะกับเป็นแบบเรียนสำหรับเด็กเริ่มเรียนแล้ว ยังให้การศึกษาต่อสังคมแก่เด็ก เพื่อเตือนสติให้รู้เมื่อตอนมารับราชการเป็นนายคน
 - ส่วนหนังสือเล่มอื่น ๆ ในชุดแบบเรียนหลักนี้ เป็นกัญเกดฯ ว่าด้วยอักษรวิธีบ้าง เป็นสมือนพ่อนานมุกธรรมแหล่งรวมคำไทยบ้าง
 - แบบเรียนเริ่ม 3 เล่ม เล่ม 1 เป็นแบบเรียนสอนเด็กเริ่มหัดอ่าน เล่ม 2 ว่าด้วย กัญเกดฯ ทางอักษรวิธี มีแบบฝึกหัดที่สอนทักษะการตีตุนให้นักเรียนหัดคิด หัดสังเกต หาคำมาเติมในช่องว่าง ส่วนเล่ม 3 นั้นเป็นเนื้อหาที่สอนให้เข้าใจโครงสร้างของภาษาไทย ก่อ หน่วยคำ ประโยค เป็นต้น
 - หนังสือชุดแบบเรียนเริ่มใช้มาอีก พ.ศ. 2441 มีการปรับปรุงระบบการศึกษาใหม่ ฉะนั้นได้ใช้หนังสือแบบเรียนใหม่ของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เพราะมีการสอนกว้างและลึก ครอบคลุมกว้างขวาง
 - หนังสือแบบสอนอ่านของกรมศึกษาธิการ เป็นหนังสืออ่านเสริมประสบการณ์กู่กัน หนังสือแบบเรียนเริ่ว ชุดนี้มี 4 เล่ม เล่มที่ 1 ก่อรากอิงสืดวและส่วงของ เป็นเรื่องไกล็ตติ์เด็ก เล่ม 2 ก่อรากอิงการทากินในสังคม เช่น เรื่องข้าวที่เรากิน นาทีก้า การต่อเรือ ปลูกบ้าน ฯลฯ เล่มที่ 3 หลาชูปแบบมีนิทานคติธรรมและเรื่องอาชีพ เล่ม 4 เป็นเรื่องสังคมศึกษาที่อยู่รอบตัวเด็ก ๆ
 - หนังสือแบบเรียนใหม่ดำเนินเนื้อเรื่องคล้ายกับแบบเรียนเริ่ว แต่ยังกว้างและแทรกคำอธิบายถึงวิธีสอนแต่ละตอน
 - หนังสือแบบเรียนใหม่ไม่สามารถที่จะใช้เป็นครุ เหมือนจินดามณีและมูลนิธิบุรพกิจ แต่ครุจะต้องเป็นครุเอง
 - หนังสือแบบเรียนใหม่ ไม่สอนตามลำดับตัวอักษร แต่จะเลือกตัวที่ออกเสียงง่าย หรือ เขียนง่ายและรูปแบบเหมือน ๆ กันไว้เป็นชุด ๆ เพื่อสื่อให้เด็กหัดสังเกตชาตัวได้ "ไม่ใช่วิธีท่องจำ"

– แบบสอนใหม่เป็นหนังสือเสริมประจำการผู้ใช้คู่กับหนังสือแบบเรียนใหม่ เนื้อหา
แบ่งเป็น 3 ภาค ภาคที่ 1 ว่าด้วยธรรมชาติศึกษา ภาค 2 ว่าด้วยกีฬาไทย สอนให้เด็กมีน้ำใจเป็น
นักกีฬา และสุภาพ ภาค 3 ว่าด้วยบุคคลสำคัญของโลก และสังคมศึกษา

– ในช่วงสมัยตั้งกรรมศึกษาการเป็นต้นมาได้มีการเปลี่ยนแปลงแบบเรียนมือข. เพื่อ
ให้เหมาะสมกับหลักสูตรและสภาพของเด็ก ๆ ไทย

– การศึกษาของไทยเริ่มเป็นระบบโรงเรียนตั้งแต่ตั้งโรงเรียนหลวง พ.ศ. 2414 และ
แห่งประจำอย่างกว้างขวางสมัยกรุงธนบุรี พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ออก พ.ร.บ. ประถมศึกษา ในปี พ.ศ.
2464 (๓. ๖)

ห้องเรียนเดิมที่ไทยสถาปัตย
ทรงถ้ากันโรงเรียนพื้นฐาน ในรัชกาลที่ ๔

